

DET KONGELIGE
FINANSDEPARTEMENT

Ot.prp. nr. 24

(2007–2008)

Om lov om endringer i innskuddspensjonsloven, forsikringsformidlingsloven, forsikringsloven mv.

*Tilråding fra Finansdepartementet av 21. desember 2007,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Stoltenberg II)*

1 Innledning

Finansdepartementet legger her frem forslag til forbud mot provisjon fra forsikringsselskap til forsikringsmegler, forslag om å utvide omfanget av skattefavorisert pensjon for selvstendig næringsdrivende og frilansere og forslag til gjennomføring av EØS-regler som svarer til gjenforsikringsdirektivet. Videre foreslås det å ta inn en henvisning til Sykehjelps- og pensjonsordningen for leger i lov om beskyttelse av supplerende pensjonsrettigheter for arbeidstakere og selvstendig næringsdrivende som flytter innenfor EØS-området, for å klargjøre at også denne ordningen omfattes av loven. Det foreslås også fire mindre rettelser/presiseringer i lov om sikringsordninger for banker, forsikringsloven og verdipapirhandeloven.

2 Forbud mot meglerprovisjon i forsikring

2.1 Innledning

Finansdepartementet legger i denne proposisjonen fram forslag til forbud mot provisjoner fra forsikringsselskap og andre forsikringstilbydere til forsikringsmegler. Formålet med et slikt forbud mot meglerprovisjon er å bidra til uavhengighet mellom forsikringsselskapene og forsikringsme-

glerne, og derigjennom styrke tilliten til aktørene i forsikringsmarkedet.

Forbudet er rettet mot både forsikringstilbyderen og forsikringsmegleren. De nye reglene foreslås tatt inn i lov 10. juni 2005 nr. 41 om forsikringsformidling (forsikringsformidlingsloven) og i lov 10. juni 2005 nr. 44 om forsikringsselskaper, pensjonsforetak og deres virksomhet mv. (forsikringsloven). Endringene i forsikringsformidlingsloven innebærer at et forsikringsformidlingsforetak som driver forsikringsmegling her i riket, ikke skal ha adgang til å motta provisjon eller annet vedlag for forsikringsformidlingen fra forsikringsselskap eller andre forsikringstilbydere. Endringene i forsikringsloven innebærer at et forsikringsselskap som driver virksomhet her i riket, ikke skal ha adgang til å betale provisjon eller annet vederlag til forsikringsformidlingsforetak som driver forsikringsmeglingsvirksomhet ved formidling av forsikringsavtale til selskapet.

På bakgrunn av at provisjon fra selskap til megler er innarbeidet i det internasjonale forsikringsmarkedet, foreslår Finansdepartementet visse begrensede unntak fra forbudet, blant annet for gjenforsikring og sjøforsikring.

Videre foreslås en forskriftshjemmel, slik at det er adgang til å utvide unntaket i forskrift.

For å tydeliggjøre at det er forsikringsmegler og kunden som skal inngå avtale om meglers godtgjørelse, foreslår departementet lovfestet at forsikringsmeglingsforetaket skal påse at provisjon og

annet vederlag som skal betales for forsikringsformidlingen, blir avtalt med kunden.

2.2 Bakgrunnen for lovforslaget - Banklovkommisjonens mandat og arbeid

Stortinget vedtok våren 2005 ny lov om forsikringsformidling, som regulerer virksomheten til meglere og agenter. Loven trådte i kraft 1. januar 2006.

Samtidig ble det reist spørsmål om forsikringsmeglernes er tilstrekkelig uavhengige av forsikringsselskapene. Det vises til spørsmål fra stortingsrepresentant Hagebakken 21. november 2005, besvart av finansministeren 5. desember 2005.

Finansdepartementet ba på denne bakgrunn i brev 4. april 2006 Banklovkommisjonen utarbeide utkast til lovbestemmelser om forbud mot provisjoner fra forsikringsselskapene til forsikringsmeglere. I brevet uttaler departementet følgende:

«Finansdepartementet ber Banklovkommisjonen om å utarbeide forslag til lovbestemmelser som setter forbud mot at forsikringsmeglere mottar provisjoner fra forsikringsselskapene. Departementet mener tilsvarende krav (når det gjelder slike provisjoner) bør gjelde for forsikringsmeglere som har meldt grenseoverskridende virksomhet eller etablert filial i Norge.

Bakgrunn for oppdraget

Kravet om meglers uavhengighet følger av lov om forsikringsformidling § 5-2, om regler for god meglerskikk:

«Et forsikringsmeglingsforetak skal drive virksomheten i henhold til god meglerskikk. Forsikringsmeglingsforetaket må ikke opptre på en måte som er egnet til å skape tvil om dets stilling som uavhengig mellomledd (...)

Forsikringsmeglingsforetaket kan ikke gjennom avtaler med forsikringsselskap eller på annen måte innrette seg slik at det kan påvirke forsikringsmeglerforetakets uavhengighet som megler.»

I den siste tiden har det vært reist tvil om forsikringsmeglernes uavhengighet på grunn av at de kan motta provisjoner fra forsikringsselskapene. Marianne Agdestein (AP) i finanskomiteen har til Aftenposten 20. februar 2006 uttalt følgende om forsikringsmeglere:

«Det er et opplagt problem hvem som skal betale provisjon til megleren. Det som er sunt

og rett er at kunden selv betaler, slik at megleren fremstår reelt som uavhengig når man anbefaler en leverandør av en forsikringsordning.»

I brev til statsråden 21. november 2005 skriver stortingsrepresentant Hagebakken:

«Ett forhold som fungerer lite tilfredsstillende er at kommunene i mange tilfeller bruker det samme firmaet som både rådgiver og megler i forbindelse med flytting av pensjoner. Systemet er slik at det ikke er kunden, men det selskapet som blir valgt som betaler provisjon til megleren.»

For å hindre at det reises tvil om meglers uavhengige rolle (som utspillene fra Agdestein og Hagebakken er eksempler på) ba departementet Banklovkommisjonen om å utarbeide lovforslag som innebærer et absolutt forbud mot provisjoner fra forsikringsselskap til forsikringsmeglere. Departementet ba om at Banklovkommisjonens forslag til lovendring skulle oversendes departementet innen 31. oktober 2006. Banklovkommisjonen fikk i brev av 13. oktober 2006 fra Finansdepartementet utsettelse av fristen til å levere utredningen til 31. desember 2006.

Departementet gjør oppmerksom på at Danmark i desember 2005 hadde et lovforslag oppe til førstegangs behandling i Folketinget. Lovforslaget inneholder forbud mot at forsikringsmeglere kan motta provisjoner fra de danske forsikringsselskapene og filialer av utenlandske forsikringsselskaper. Kunden og forsikringsmegleren skal avtale kundens betaling for forsikringsmeglernes ytelser.

2.3 Høring

Banklovkommisjonens utredning nr. 16 (NOU 2007: 1) ble ved Finansdepartementets brev 16. januar 2007 sent på høring med høringsfrist 17. april 2007 til følgende høringsinstanser:

Akademikerne

Alle departementene

Arbeidsgiverforeningen for Skip og Offshorefartøyer

Arbeidsgiverforeningen NAVO

De selvstendige kommunale pensjonskasser (DSKP)

Den norske Revisorforening

Finansforbundet

Finansieringsselskapenes forening

Finansnæringens Hovedorganisasjon

Forbrukerombudet

Forbrukerrådet

Handels- og Servicenæringenes Hovedorganisasjon
 Konkurransetilsynet
 Kredittilsynet
 KS
 Landsorganisasjonen i Norge
 Norges Rederiforbund
 Norske Forsikringsmegleres Forening
 Norske Pensjonskassers Forening
 Næringslivets Hovedorganisasjon
 Siviløkonomene
 Sjøassurandørenes Centralforening
 Unio
 Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund
 Økonomiforbundet

Følgende høringsinstanser har gitt merknader til Banklovkomisjonens utredning nr. 16 (NOU 2007: 1):
 Finansnæringens Hovedorganisasjon
 Forbrukerrådet
 Konkurransetilsynet
 Kredittilsynet
 KS
 Norges Rederiforbund
 Norske Forsikringsmegleres Forening
 Næringslivets Hovedorganisasjon
 Nærings- og handelsdepartementet
 Pensjonskasseforeningene
 Protector Forsikring ASA
 Sjøassurandørernes Centralforening (CEFOR)

Følgende høringsinstanser har opplyst at de ikke har merknader:
 Arbeids- og inkluderingsdepartementet
 Barne- og likestillingsdepartementet
 Den norske Revisorforening
 Fornyings- og administrasjonsdepartementet
 Fiskeri- og kystdepartementet
 Forsvarsdepartementet
 Helse- og omsorgsdepartementet
 Justis- og politidepartementet
 Kommunal- og regionaldepartementet
 Landbruks- og matdepartementet
 Landsorganisasjonen i Norge
 Miljøverndepartementet
 Olje- og energidepartementet
 Utenriksdepartementet

2.4 Innføring av forbud mot meglerprovisjon i forsikring

Gjeldende rett

Forsikringsformidlingsloven § 5-2 fastsetter at et forsikringsformidlingsforetak ikke må opptre på

en måte som er egnet til å skape tvil om dets stilling som uavhengig mellomledd, og at foretaket ikke gjennom avtaler med forsikringsselskap eller på annen måte kan innrette seg slik at det kan påvirke forsikringsmeglerforetakets uavhengighet som megler. Også bestemmelser i direktivet om forsikringsformidling (2002/92/EF) stiller krav for å sikre at det er klart for kunden om forsikringsmeglerforetaket kan betraktes som uavhengig rådgiver, eller om det foreligger bindinger i forhold til enkelte forsikringsselskaper som kan innvirke på valget mellom ulike leverandører. Med utgangspunkt i disse bestemmelsene er det i dansk og finsk lovgivning fastsatt forbud mot at en forsikringsmegler mottar provisjon eller annet vederlag fra det forsikringsselskap som overtar den forsikring kundens oppdrag omfatter.

Banklovkomisjonens forslag

Banklovkomisjonen har i sin utredning tatt utgangspunkt i den prinsipielle tilnærming at vederlaget for utførelsen av det oppdrag forsikringsmegleren har påtatt seg å utføre, i sin helhet skal betales av kunden som oppdragsgiver fordi dette også vil understreke at oppdraget skal utføres best mulig i samsvar med kundens interesser og behov. Det vil kunne oppstå en trussel mot meglers uavhengighet og gi grunnlag for interessekonflikter dersom en forsikringsmegler får betaling fra forsikringsselskapet for å utføre oppdraget for forsikringskunden.

I samsvar med disse synspunkter antar Banklovkomisjonen at et forbud mot at forsikringsmeglerforetak mottar provisjon fra forsikringsselskaper er godt i samsvar med grunnholdningen i norsk forsikringsnæring, og at et provisjonsforbud vil styrke grunnlaget for en alminnelig tillit i forsikringsmarkedet til forsikringsmegleres uavhengighet i forhold til forsikringsselskapene som leverandører av de ulike forsikringsprodukter. Over tid har forsikringsmeglernes virksomhet fått økende betydning for et velfungerende forsikringsmarked med betydelige innslag av markeds konkurranse. Både fra forsikringsmeglere og forsikringsselskaper er det pekt på at et forbud mot at forsikringsmeglere mottar provisjon fra forsikringsselskaper vil bidra til nødvendig gjennomsiktighet i markedsforholdene og gi et grunnlag for ryddig og effektivisert konkurranse så vel mellom forsikringsselskaper som mellom forsikringsmeglere.

Banklovkomisjonen har kommet til at et forbud mot at forsikringsmeglere mottar provisjon fra forsikringsselskaper naturlig bør følges opp med en tilsvarende plikt for forsikringsselskaper til generelt å avstå fra å betale provisjon eller annet

vederlag til forsikringsmeglerforetak som formidler forsikringsavtaler til selskapet. Dette vil understreke at forsikringsselskapene og forsikringsmeglerne bør ha en felles interesse i å sikre at forsikringsmeglerforetakene fyller sin oppgave som uavhengige mellommenn i forsikringsmarkedene. Av hensyn til ordnede markedsforhold bør ikke et forsikringsselskap ansvarsfritt kunne tilby eller betale meglerprovisjon som det vil være ulovlig for et forsikringsmeglerforetak å motta. Hensynet til effektiviteten i et provisjonsforbud tilsier også at forbudet retter seg mot så vel betaler som mottaker av ulovlig provisjon.

På denne bakgrunn har Banklovkommissjonen utarbeidet utkast til ny § 5-2 a i forsikringsformidlingsloven og ny § 6-9 i forsikringsloven hvor det bygges på følgende hovedregler:

- a) Et forsikringsmeglingsforetak som driver virksomhet her i riket skal påse at provisjon og annet vederlag som skal betales for forsikringsformidlingen, blir avtalt med oppdragsgiveren før oppdraget blir utført.
- b) Et forsikringsmeglingsforetak som driver virksomhet her i riket, skal ikke ha adgang til å motta provisjon eller annet vederlag for forsikringsformidlingen fra det forsikringsselskap som har overtatt den forsikringsavtale formidlingsoppdraget gjelder.
- c) Et forsikringsselskap som driver virksomhet her i riket, skal ikke ha adgang til å betale provisjon eller annet vederlag til forsikringsmeglingsforetak i anledning av formidling av forsikringsavtale til selskapet dersom forsikringsmeglingsforetaket ikke har adgang til å motta slik provisjon eller vederlag.

Høringsinstansenes merknader

De fleste høringsinstansene støtter Banklovkommissjonens forslag om forbud mot meglerprovisjon i forsikring. *FNH* uttaler at de:

«er enig i det prinsipielle utgangspunkt som er lagt til grunn for Kommisjonens forslag til hovedregel om forbud mot at forsikringsmegler kan motta provisjon eller annet vederlag fra et forsikringsselskap i tilknytning til at megleren formidler en forsikringsavtale til selskapet. Følgelig bør megleren bli betalt av oppdragsgiveren og ikke av forsikringsselskapet.»

Forbrukerrådet støtter forslaget fra Banklovkommissjonen og uttaler at et slikt forbud vil bidra til å sikre at forsikringsmeglerne ivaretar den rolle de er ment å inneha som uavhengig mellommann i dette markedet. *KS* støtter fullt ut forslaget fra Banklovkommissjonen. *NHO, Pensjonskasseforenin-*

gen og CEFOR uttaler at de er positive til at det innføres forbud mot meglerprovisjon i forsikring.

Konkurransetilsynet er generelt positiv til prinsippet om at den som kjøper en tjeneste også skal betale for den. Konkurransetilsynet er av den oppfatning at forbudet kan bidra til et mer gjennomiktig marked for forsikringstakere. Konkurransetilsynet uttaler videre at gjennomsiktighet er et viktig virkemiddel for å sikre at konkurransen i markedet fungerer. Prinsippet hindrer også interesse- og lojalitetskonfliktene som fulgte av oppgjørssystemet med provisjoner, hvor meglerne hadde en dobbeltrolle: De ble godtgjort av forsikringsselskapet, mens det var forsikringstakerne som var oppdragsgiver.

Kredittilsynet uttaler følgende i sin høringsuttalelse:

«Betaling og provisjon til mellommenn varierer avhengig av hvilke varer som omsettes og hvordan markedet er organisert og blir til i en vekselvirkning mellom aktørene og styrkeforholdet dem imellom. Dersom ikke spesielle grunner skulle tilsi offentlige inngrep mener Kredittilsynet på generelt grunnlag at det må være markedsaktørene selv som bestemmer hvordan betalingen skal organiseres. Slike spesielle hensyn kan være forbrukerhensyn, problemer med gjennomsiktighet i markedet eller for liten konkurranse.

Prinsippene for og størrelsen på honoraret mener Kredittilsynet at markedet bør bestemme. Eventuell offentlig regulering bør begrenses til tiltak som sikrer åpenhet, stimulerer til konkurranse og tiltak som sikrer at kjøper vet hvilke bindinger megler har til leverandøren.

I begrunnelsen for Banklovkommissjonens utredningsoppdrag vises det kun til enkeltutspill som eksempler på at det er reist tvil om forsikringsmeglerens uavhengige rolle pga provisjoner betalt til forsikringsgiver. Kredittilsynet har ikke konkret erfaring som tilsier at forsikringsmarkedet har reist slik tvil som følge av at forsikringsmeglerne i dag kan motta provisjon fra forsikringsselskapene. En vesentlig årsak til dette antas å være at den eksisterende opplysningsplikt mht utbetalinger fra forsikringsgiver overholdes og er tilpasset målgruppen, samt at forsikringsmeglerens oppdragsgivere er næringslivskunder som kan ivareta sine kommersielle interesser. Det eksisterer ingen plikt til å benytte forsikringsmegler slik som eksempelvis ved børshandel i verdipapirmarkedet. Konsekvensene av at forsikringsmeglerne mister tillit i markedet vil derfor være at forsikringskundene velger å forholde seg direkte til forsikringsselskapene. Forsikringsmeglerne

forutsettes derfor å tilpasse seg markedet slik at tilliten ikke svekkes.»

Kredittilsynet mener på bakgrunn av ovennevnte at hensynet til forsikringsmeglerne kan miste tillit i markedet ikke er et sterkt nok argument for ytterligere offentligrettslig regulering. Kredittilsynet viser til utredningens punkt 7.1 der det fremgår at forbudet er i tråd med grunnholdningen i norsk forsikringsnæring. All den tid markedsaktørene slutter seg til prinsippet mener Kredittilsynet det ligger til rette for at eksisterende bransjenormer fortsatt kan regulere dette, noe som ytterligere bekrefter at behovet for offentligrettslig regulering ikke er tilstede. Etter Kredittilsynets syn kan et forbud mot meglerprovisjon utsette norske meglere for konkurranseulempen i forhold til utenlandske meglere idet forbudet er vanskelig å håndheve overfor sistnevnte gruppe. Hensynet til de norske aktørene må veies mot hensynet til at det ikke skal kunne reises tvil om meglernes uavhengige rolle. Idet det ikke er vist til konkrete eksempler på at manglende tillit har skadet markedet, anser Kredittilsynet at hensynet til norske aktørers konkurransesituasjon bør gå foran. Kredittilsynet uttaler videre at et forbud kan hindre en utvikling av forsikringsmeglingsmarkedet til det beste for kunden. Formålet med forbudet kan etter Kredittilsynets oppfatning oppnås gjennom forsikringsmeglingsforetakets opplysningsplikt og gjennomsiktighet i prisfastsettingen fra forsikringsselskapene.

Protector er ikke enig i det prinsipielle utgangspunkt som er lagt til grunn for kommisjonens forslag til hovedregel om forbud mot at forsikringsmegler kan motta provisjon eller annet vederlag fra et forsikringsselskap i tilknytning til at megleren formidler en forsikringsavtale til selskapet innenfor landbasert skadeforsikring. *Protector* uttaler at slik lovgivning

«vil ytterligere forsterke de store forsikringsselskapers dominans i norsk skadeforsikring. I markedet for små og mellomstore bedrifter har de 3 store (Gjensidige, If og Vesta) ca 90 % markedsandel. Særlig i den nedre del av bedriftsmarkedet og utenfor «Oslogryta» vil en slik innskrenkning i avtalefrihet i praksis styrke de store selskaper som har en kraftig direktedistribusjonskanal».

Protector ønsker avtalefrihet i kombinasjon med en tydelig lovgivning som stiller strenge krav til informasjonsplikt ovenfor sluttkunden, uavhengig av hvilken type avtale som ligger til grunn. Der som *Protectors* syn om avtalefrihet ikke skulle vinne frem, er deres subsidiære syn at det må tillas

at forsikringsselskap kan være oppdragsgiver ovenfor megleren på alle typer tjenester som faller utenfor det som defineres som basisleveransene til en forsikringsmegler.

Departementets vurdering

Dagens regelverk kan forbedres med sikte på å bidra til uavhengighet mellom forsikringsgiver og forsikringsmegler og til større grad av gjennomsiktighet i markedet for forsikringer og forsikringsmeglertjenester.

Forbudet vil medføre at det er den som mottar tjenesten som også skal betale for den. Finansdepartementet har også vurdert om forbudet er *nødvendig* for å oppnå det ønskede mål om uavhengighet. Forsikringsformidlingsloven har bestemmelser om god meglerskikk, jf. § 5-2. Bestemmelsen pålegger forsikringsmeglerforetak å drive virksomheten i henhold til god meglerskikk. Det følger videre av bestemmelsen at forsikringsmeglingsforetaket ikke må opptre på en måte som er egnet til å skape tvil om dets stilling som uavhengig mellomledd. Det følger av forskrift om forsikringsformidling (forskrift 9. desember 2005 nr. 1421) at forsikringsformidleren skal informere kunden om blant annet størrelsen på provisjon og/eller annen godtgjørelse som forsikringsformidlingsforetaket mottar fra forsikringsgiveren i tilknytning til inngåelsen av avtale om angjeldende forsikring, jf. § 3-1 første ledd nr. 4 bokstav a. Det er nå som nevnt stilt spørsmål ved om disse reglene er tilstrekkelige for å sikre tilfredsstillende uavhengighet, jf. pkt. 2.2 ovenfor. Departementet slutter seg på grunnlag av dette til Banklovkommisjonens vurderinger av behovet for et forbud mot provisjoner, og til at det bør utformes et forbud mot at forsikringsmeglere mottar provisjoner fra forsikringsgiver og et forbud mot at forsikringsselskapene betaler provisjon til forsikringsmeglerne. Et forbud mot provisjon vil være et ytterligere bidrag for å sikre meglernes uavhengighet. Dagens regelverk vedrørende meglernes uavhengighet har ikke vært tilstrekkelig for å oppnå tilstrekkelig grad av uavhengighet, og bidra til virksom konkurranse i forsikringsmarkedet. Departementet viser til forslag til ny § 5-2 i lov om forsikringsformidling og ny § 6-9 i forsikringsloven.

2.5 Virkeområdet

Gjeldende rett

Forsikringsmeglingsvirksomhet er regulert i lov 10. juni 2005 nr. 41 om forsikringsformidling, samt forskrift 24. november 2005 nr. 1421 gitt med hjem-

mel i loven. Loven med tilhørende forskrift trådte i kraft 1. januar 2006. Loven erstatter tidligere forskrift 24. november 1995 nr. 923 om forsikringsmegling fastsatt med hjemmel i forsikringsvirksomhetsloven § 2-4.

Loven gjennomfører EØS-regler som svarer til Europaparlaments- og rådsdirektiv 2002/92/EF av 9. desember 2002 om forsikringsformidling i norsk rett. Formålet med direktivet er for det første å styrke aktørenes mulighet til å benytte seg av reglene om etableringsadgang og adgang til å yte tjenester i det indre marked. Dette søkes oppnådd ved en samordning av nasjonale bestemmelser om faglige krav til og registrering av personer som utøver forsikringsmegling. En samordning av disse reglene skal også bidra til å ivareta kundenes behov ved avtaler om forsikringsmegling, slik at forbrukervernet på dette området forbedres. Til slutt innebærer direktivet et krav om likebehandling av ulike typer personer og institusjoner som utøver forsikringsmegling, se Ot.prp. nr. 55 (2004-2005) om forsikringsformidling avsnitt 2.2.

Forsikringsformidlingsloven gjelder formidling av direkte forsikring og gjenforsikring, jf. § 1-1 første ledd. Annet ledd fastsetter unntak fra lovens anvendelsesområde. Bestemmelsen i tredje ledd fastsetter at regelverket ikke behøver å gjøres gjeldende for personer som utøver forsikringsformidling som aksessorisk virksomhet når visse uttrykkelige fastsatte vilkår er oppfylt. Alle vilkårene må være oppfylt for at unntaket skal komme til anvendelse.

For forsikringsmeglere som er registrert i annen stat i EØS gjelder § 8-2 første, annet, tredje og fjerde ledd, jf. § 1-1 fjerde ledd. Forsikringsmeglere som er registrert i en annen EØS-stat kan starte virksomhet her i riket gjennom en filial eller som grenseoverskridende virksomhet en måned etter at Kredittilsynet har mottatt melding fra tilsynsmyndighetene i selskapets hjemland om den planlagte virksomheten. Paragrafene 5-2 til 5-6 og § 5-7 annet ledd gjelder for slik forsikringsmeglervirksomhet. Departementet kan, etter samme bestemmelse, gi nærmere regler om anvendelse av nevnte lovbestemmelser på utenlandske virksomheter og kan gjøre unntak fra bestemmelsene dersom en forsikringsmegler er underlagt tilsvarende bestemmelser i henhold til hjemlandets lovgivning.

Forsikringsformidlingsdirektivet åpner for at medlemsstatene kan kreve at utenlandske forsikringsformidlingsforetak følger nasjonal lovgivning så lenge det garanteres likebehandling av alle personer som utøver eller som har tillatelse til å

utøve forsikringsformidling på det nasjonale markedet. Fra direktivets artikkel 6 nr. 3 siteres:

«The competent authorities of the host Member State may take the necessary steps to ensure appropriate publication of the conditions under which, in the interest of the general good, the business concerned must be carried on in their territories.»

I Kredittilsynets høringsnotat datert 22. mars 2004 vedrørende gjennomføringen av Europaparlaments- og Rådsdirektiv 2002/92/EF om forsikringsformidling angis hvilke regler som bør gjelde for forsikringsmeglere som er registrert i andre EØS-land og som driver virksomhet i Norge. Reglene er begrunnet i såkalte allmenne hensyn. Fra høringsnotatet siteres (side 38):

«Nasjonale regler begrunnet i allmenne hensyn innebærer et unntak fra prinsippet om fri utveksling av varer og tjenester, og prinsippet skal derfor fortolkes restriktivt. EF-domstolen har oppstilt følgende kumulative vilkår for at en nasjonal regel skal oppfylle kravene til allmenne hensyn:

- reglene må ligge innenfor et område som ikke er blitt harmonisert
- reglene må forfølge et mål av allmenn interesse
- reglene må ikke være diskriminerende
- reglene må være objektivt nødvendige
- reglene må stå i rimelig forhold til det tilsiktede målet
- de allmenne hensyn må ikke være ivarettet ved regler tjenesteyteren har i sitt hjemland.»

På denne bakgrunn er enkelte av bestemmelsene i forsikringsformidlingsloven gitt tilsvarende anvendelse for utenlandske forsikringsmeglerforetak. Dette gjelder blant annet reglene for god meglerskikk (§ 5-2), informasjonsbestemmelsen (§ 5-4), samt plikten for forsikringsmeglerforetak til på anmodning fra Kredittilsynet å gi opplysninger om virksomheten som tilsynet trenger for å føre tilsyn med foretaket (§ 5-7 annet ledd, jf. § 8-2 første ledd annet punktum). Finansdepartementet kan i henhold til tredje punktum gi nærmere regler om anvendelsen av nevnte lovbestemmelser på utenlandske virksomheter og kan gjøre unntak fra bestemmelsene dersom forsikringsmegleren er underlagt tilsvarende bestemmelser i henhold til hjemlandets lovgivning.

Banklovkommisjonens forslag

Banklovkommisjonen legger i sin utredning til grunn at provisjonsforbudet skal gjelde for alle for-

sikringsmeglerforetak som driver virksomhet her i riket, uavhengig av om forsikringsmeglerforetaket har sitt hovedsete her, eller er et utenlandsk forsikringsmeglerforetak som har etablert filial eller driver grensekryssende virksomhet her i riket i samsvar med bestemmelsene i direktiv om forsikringsformidling og forsikringsformidlingsloven § 8-2. Kravet til uavhengighet for forsikringsmeglerforetak basert på bestemmelsene i forsikringsformidlingsdirektivet bør, etter Banklovkommisjonens vurdering, gjøres gjeldende for alle forsikringsmeglerforetak som tilbyr sine tjenester i det samme forsikringsmarked. Dette gjelder selv om det generelt kan by på enkelte håndhevingsproblemer å gjøre nasjonale lovkrav gjeldende ovenfor utenlandske aktører i et nasjonalt marked. En annen sak er at den norske lovgivning ikke vil gjelde hvis en norsk kunde i andre tilfeller henvender seg direkte til, og gjør bruk av, utenlandsk forsikringsmeglerforetak ved plassering av sine forsikringer i utlandet. I så fall vil lovgivningen i den stat hvor forsikringsmeglerforetaket driver sin virksomhet komme til anvendelse.

Ved at forbudet mot provisjon er gjort gjeldende for alle forsikringsmeglerforetak som driver virksomhet her i riket, uavhengig av om forsikringsmeglerforetaket har sitt hovedsete her, eller er et utenlandsk forsikringsmeglerforetak som har etablert filial eller driver grensekryssende virksomhet her i riket i samsvar med bestemmelsene i direktiv om forsikringsformidling og forsikringsformidlingsloven § 8-2, vil unntaket gjelde for alle forsikringsmeglerforetak som tilbyr sine tjenester i det samme forsikringsmarked.

Et forbud mot provisjon vil dermed gjelde de tilfeller der:

- forsikringsmeglerforetaket driver virksomhet i Norge, kunden er norsk og forsikringsselskapet driver virksomhet i Norge
- forsikringsmeglerforetaket driver virksomhet i Norge, kunden er norsk og forsikringsselskapet driver ikke virksomhet i Norge
- forsikringsmeglerforetaket driver virksomhet i Norge, kunden er ikke norsk og forsikringsselskapet driver virksomhet i Norge

Et forbud mot provisjon vil *ikke* gjelde de tilfeller der:

- forsikringsmeglerforetaket driver ikke virksomhet i Norge, kunden er norsk og forsikringsselskapet ikke driver virksomhet i Norge
- forsikringsmeglerforetaket driver ikke virksomhet i Norge, kunden er ikke norsk og forsikringsselskapet driver virksomhet i Norge.

Høringsinstansenes merknader

FNH og Kredittilsynet tar opp problemstillinger vedrørende virkeområdet til forbudet mot meglerprovisjon.

FNH uttaler følgende:

«Forbudet mot provisjon gjelder forsikringsmeglingsforetakenes og forsikringsselskaperes virksomhet her i riket, uansett om foretaket er registrert i Norge eller driver virksomhet her i riket gjennom filial eller ved direkte grenseoverskridende tjenesteyting. Det dreier seg således essensielt om en vertslandsregulering. *FNH* er enig i denne tilnærmingen, da vi anser den som nødvendig for å oppnå en ensartet praksis i forhold til forsikringsmessig dekning av norske risikoer.

De uttaler videre:

«Det er tre parter involvert; forsikringskunde, forsikringsmegler og forsikringsselskap. Hver av partene kan ha status enten som å være norsk/drive virksomhet i Norge eller ikke å ha slik status i forhold til den aktuelle reguleringen. Å drive meglervirksomhet i Norge vil si at meglerforetaket har adgang i henhold til regelverket til å drive virksomhet i Norge, noe som også er en forutsetning for å kunne markedsføre seg aktivt overfor norske oppdragsgivere (norske kunder). Tilsvarende vil et forsikringsselskap drive virksomhet i Norge når det etter en prosedyre fastsatt i forsikringsdirektivene har meddelt at det ønsker å drive virksomhet her, noe som også for selskapene innebærer at de kan drive aktiv markedsføring overfor norske kunder.

Det er således mange mulige avtaleforhold, noe som kan gjøre at det ikke alltid er lett å fastslå om forbudet mot provisjon gjelder eller ikke.»

FNH har i sin høringsuttalelse systematisert de ulike mulighetene i en tabell. *FNH* sammenfatter tabellen slik:

«Fremstillingen i tabellen kan således sammenfattes til at lovforbudet mot at megler kan motta provisjon/vederlag gjelder når minst to av de tre partene forsikringskunde, forsikringsmegler, og forsikringsselskap er norske eller driver virksomhet i Norge, med mindre forholdet er omfattet av en eksplisitt unntaksbestemmelse.»

Kredittilsynet uttaler følgende i sin høringsuttalelse:

«Et forbud mot provisjon foreslås gitt anvendelse på forsikringsmeglingsforetak som driver virksomhet «her i riket». Sondringen mellom

forsikringsmeglingsforetak, gjenforsikringsmeglingsforetak og forsikringsagentforetak følger ikke av forsikringsformidlingsdirektivet. I andre europeiske land, herunder blant annet Sverige, opereres det ikke med tilsvarende gruppering av de foretak som utøver forsikringsformidling. Lovens definisjon av forsikringsmegling er imidlertid i overensstemmelse med direktivet og det foreslås derfor at forbudet retter seg mot forsikringsformidlingsforetak som driver forsikringsmeglingsvirksomhet her i riket.

I utredningen punkt 3.5 redegjøres det for de kumulative betingelser EF-domstolen har oppstilt for at en nasjonal regel skal oppfylle kravene til allmenne hensyn, og således kan gjøres gjeldende overfor andre medlemsstater. Kredittilsynet kan imidlertid ikke se at det foreslåtte forbudet vurderes konkret opp mot nevnte betingelser når det foreslås at forbudet skal gis anvendelse på utenlandske foretak som driver virksomhet i Norge. Kredittilsynet antar at de hensyn som ønskes oppnådd med forbudet kan oppnås gjennom informasjonspliktregler lik eksisterende rett og at et forbud derfor ikke nødvendigvis fremstår som «objektivt nødvendig». I denne sammenheng vises det til avgjørelse i EFTA-domstolen der det norske kravet om at livsforsikringsselskapers kontraktsslutningskostnader skal betales senest ved første premiebetaling ikke ble ansett å oppfylle kravene til allmenne hensyn all den tid formålet med regelen kunne oppnås gjennom informasjonspliktregler. Slik Kredittilsynet ser det kan det trekkes paralleller mellom nevnte avgjørelse og lovforslaget på dette punktet.

Kredittilsynet er enig med Banklovkommissjonen i at det kan by på håndhevingsproblemer å gjøre et eventuelt forbud gjeldende overfor utenlandske aktører i det nasjonale markedet. Med de begrensede ressurser som stilles til rådighet for forvaltning av forsikringsformidlingsregelverket er det en reell mulighet for at slik håndheving vil være umulig. I denne sammenheng vil Kredittilsynet også vise til at det foregår en debatt innenfor EU mht når et forsikringsformidlingsforetak anses å utøve grensekryssende virksomhet.

EU - kommisjonen har foreslått at det utøves grensekryssende virksomhet dersom forsikringskunden er bosatt eller har sitt hovedkontor i en annen stat enn den stat der forsikringsformidleren har sitt hovedkontor. Dersom dette forslaget får tilslutning vil den situasjonen som beskrives under punkt 7.1 siste avsnitt - en norsk kunde henvender seg direkte til, og gjør bruk av, utenlandsk forsikringsmegler - likevel anses som grensekryssende virksomhet til Norge. Håndhevingen av forbudet kan i en slik situasjon bli ytterligere vanskeligjort.»

Kredittilsynet uttaler at avgrensningen av forbudet mot å motta provisjon bør presiseres nærmere. Unntaket slik det er formulert i utkastet kan forstås slik at det kun retter seg mot betaling som skjer direkte fra forsikringsselskap til forsikringsmegler. Eventuelle provisjoner forsikringsmeglere mottar fra forsikringsagenter eller andre tilbydere av forsikring (som bank, forvaltningsselskaper for verdipapirfond og pensjonsforetak) omfattes ikke entydig av ordlyden.

Departementets vurdering

Etter det departementet er kjent med, er tilsvarende forbud i Danmark og Finland gitt tilsvarende rekkevidde. Departementet slutter seg til Banklovkommissjonens forslag til virkeområde. Det vises til forslag til forsikringsformidlingsloven ny § 5-2 a første og annet ledd og forsikringsloven ny § 6-9 første ledd.

2.6 Unntak fra forbudet mot meglerprovisjon

Banklovkommissjonens forslag

Banklovkommissjonen opplyser om at det fra forsikringsnæringens side er pekt på at den norske holdning til spørsmålet om forbud mot meglerprovisjon i forsikring avviker fra det som hittil har vært vanlig praksis i store deler av de internasjonale forsikringsmarkeder. Internasjonal praksis er i stor grad basert på at forsikringsmeglernes mottar sin godtgjørelse fra de forsikringsselskaper hvor forsikringene plasseres, normalt ved at meglerforetaket i samsvar med praksis eller avtale godskrives/ tilbakeholder en del av den premie forsikringskunden belastes og betaler i henhold til forsikringsavtalen. Det er videre pekt på at forskjeller mellom norsk og internasjonal praksis på dette område kan skape ulike problemer innenfor de deler av norsk forsikringsnæring som tradisjonelt driver virksomhet i nær tilknytning til de internasjonale forsikringsmarkeder. Slike problemer vil kunne oppstå først og fremst i forhold til den del av skadeforsikringsområdet som gjelder sjø-, offshore- og energiforsikringer, og til dels næringslivsforsikringer for landbaserte storbedrifter. Innenfor slike områder vil et forbud mot at forsikringsselskaper betaler meglerprovisjoner kunne ha uheldige konkurransemessige virkninger både for forsikringsselskaper og forsikringsmeglere med betydelig virksomhet innenfor internasjonale forsikringsmarkeder. Det er også pekt på at et forbud vil kunne gjøre det vanskeligere for enkelte for-

sikringskunder å få plassert forsikringer hos forsikringsselskaper i utlandet.

Banklovkommisjonen mener som følge av dette at det er behov for enkelte unntak fra provisjonsforbudet for klart definerte typer av skadeforsikring med tradisjonell tilknytning til de internasjonale forsikringsmarkeder. Unntak begrunnet i internasjonale forhold inngår for øvrig også i den nye danske lovgivningen.

Unntakene Banklovkommisjonen foreslår er av begrenset rekkevidde sett i forhold til forsikringsmarkedet i sin helhet. Hovedreglene i utkastet til ny § 5-2 a i forsikringsformidlingsloven og til ny § 6-9 i forsikringsloven vil derfor i alle tilfelle komme til anvendelse ved forsikringsformidling i de helt sentrale deler av forsikringsmarkedet. Provisjonsforbudet vil således gjelde fullt ut i forhold til livsforsikrings- og pensjonsmarkedet, samt de deler av skadeforsikringsmarkedet som omfatter vanlige forbrukere og små og mellomstore bedrifter. For den nærmere begrunnelsen for de enkelte unntakene vises det til Banklovkommisjonens utredning NOU 2007: 1 avsnitt 7.2.

Høringsinstansenes merknader

Høringsinstansene slutter seg til at det er behov for unntak fra forbudet mot provisjon i forsikringsmegling, og i hovedsak støttes de unntakene som fremkommer i Banklovkommisjonens utkast.

FNH uttaler blant annet at de er enige i at det er behov for en avgrensning av rekkevidden av forbudsbestemmelsen mot enkelte markeder, i første rekke internasjonale markeder hvor det er etablert praksis for provisjon fra forsikringsselskap til forsikringsmegler. De uttaler videre at norsk forsikringsnæring og norske myndigheter likevel bør arbeide i egnede fora for at dette betalingsmønsteret kan endres over tid. *FNH* støtter således at det gjøres unntak fra forbudet mot provisjon ved megling av forsikringsavtaler knyttet til gjenforsikring, sjø, offshore mv, og luftfartøy. *FNH* mener at det skal legges til grunn en streng tolkning.

FNH nevner videre i sin høringsuttalelse at tilfeller der forsikringsmeglingsforetaket ikke driver virksomhet i Norge, men kunden er norsk og forsikringsselskapet driver virksomhet i Norge ikke vil omfattes av ordlyden i lovutkastet.

Konkurransetilsynet er enig med Banklovkommisjonens vurdering rundt behovet for unntak fra provisjonsforbudet for de nevnte deler av skadeforsikringsmarkedet. De uttaler videre at denne delen av forsikringsmarkedet er preget av sterk konkurranse over landegrensene. Det er derfor viktig at norske og internasjonale forsikringsmeglere og

forsikringsselskap kan operere under de samme rammebetingelsene på dette området.

Forbrukerrådet har forståelse for at et forbud ikke naturlig kan anvendes i enkelte særskilte internasjonale forsikringsmarkeder, og har således ingen merknader til dette unntaket. Forbrukerrådet vil videre understreke at åpningen for å gi flere unntak knyttet til skadeforsikringsmarkedet for næringsvirksomhet bør praktiseres med varsomhet, og kun tillates i helt spesielle tilfeller.

CEFOR støtter fullt ut Banklovkommisjonens vurderinger av behovet for unntaket og har ingen bemerkninger til ordlyden i de unntak som er foreslått i utkastet til ny § 5-2 a til forsikringsformidlingsloven.

Kredittilsynet uttaler at dersom det fastsettes et forbud som foreslått av Banklovkommisjonen er Kredittilsynet enig i de unntak som er foreslått i utkastet til § 5-2 a tredje ledd. *NHD* uttaler at det er viktig at unntakene utformes slik at man ikke får konkurransevridende effekter mellom forsikringsselskapene uten at dette spesifiseres nærmere i høringsuttalelsen.

Flere av høringsinstansene har merknader til de enkelte unntakene som følger av Banklovkommisjonens utkast. Flere av høringsinstansene ønsker også ytterligere unntak.

Kredittilsynet uttaler følgende:

«Kredittilsynet erfarer at det er flere risikoer som kun kan dekkes av utenlandske forsikringsselskaper, herunder i Lloyds systemet. Et eksempel på dette er styreansvarsforsikringer for store selskaper. Et provisjonsforbud vil kunne skape problemer knyttet til etableringen av slike deknninger og i så fall gå utover de kundene som ønsker slik forsikring. Kredittilsynet anser at det kan være problematisk å gi en kasuistisk oppregning av hvilke forsikringsrisikoer dette gjelder eller fastsette andre kriterier for avgrensning. Det er, slik Kredittilsynet ser det, mindre tilfredsstillende at slike forhold skal løses i forskrift. Kredittilsynet mener derfor at det bør vurderes et generelt unntak fra et eventuelt forbud om å motta provisjon fra forsikringsselskaper som ikke er etablert her i riket, forutsatt at forsikringsmeglingsforetaket videreformidler mottatt provisjon til kunden.»

NHO har tilsvarende syn og utaler at et forbud mot provisjon fra utenlandske forsikringsselskaper kan skape særlige utfordringer for norske forsikringsmeglere, og ønsker derfor et unntak etter dansk modell. *Forsikringsmeglerne* har tilsvarende oppfatning.

Rederiforbundet uttaler i sin høringsuttalelse at det er vanlig at rederiene har blandede flåter med

skip i NOR, NIS og under utenlandsk flagg. Hvilket flagg skipet fører har mange ulike årsaker, som for eksempel krav til befrakter, fartsområdebestemmelser m.v. Det innebærer at et rederi kan ha skip under flere forskjellige flagg samtidig som flåten forsikres under ett. Rederforbundet mener at det foreslåtte skillet vil være et kunstig skille som rammer tilfeldig og er egnet til å skape praktiske problemer for rederiene. Rederiforbundet anbefaler dermed at unntaket også skal gjelde forsikringsformidling av skadeforsikring knyttet til skip som er registrert i NOR. *NHD* har tilsvarende syn som Rederiforbundet.

CEFOR og FNH mener det er behov for at ren internasjonal varetransport også unntas fra forbudet. CEFOR-selskapene er enige om at det er behov for et slikt unntak og ber departementet innarbeide dette. FNH uttaler at det nå er oppnådd enighet i næringen om at en slik avgrensning bør innføres.

Forsikringsmeglerne forslår at det, i tillegg til de unntakene som Banklovkommissjonen foreslår, gjøres unntak for formidling av skadeforsikringer som oppfyller vilkårene i lov om forsikringsavtaler § 1-3 annet ledd bokstav a. Et slikt unntak vil medføre at større næringsvirksomheter som fyller minst to av de tre vilkårene som er stilt opp i lov om forsikringsavtaler § 1-3 annet ledd bokstav a unntas fra forbudet mot provisjon. Dette vil være virksomheter som oppfyller minst to av følgende vilkår: har mer enn 250 ansatte, har en salgsinntekt på minst 100 millioner kroner ifølge siste årsregnskap, og/eller har eiendeler ifølge siste balanse på minst 50 millioner kroner.

NHO mener at det bør tas hensyn til forsikringskundens profesjonalitet ved formuleringen av unntaksbestemmelsene. NHO uttaler at det i forsikringsavtaleloven er unntaksbestemmelser som ligger nært opp til Banklovkommissjonens forslag. Unntakene i forsikringsavtaleloven har også blitt gjort gjeldende ved forskrift for garantiordning for skadeforsikring. NHO ønsker et mest mulig harmonisert regelverk og foreslår derfor at unntaksbestemmelser fra forbud mot meglerprovisjon følger forsikringsavtaleloven § 1-3 annet ledd og at gjenforsikring unntas særskilt i forbudet.

Departementets vurdering

På bakgrunn av tradisjoner i det internasjonale forsikringsmarkedet der meglerprovisjoner er innarbeidet hos alle parter slutter departementet seg til Banklovkommissjonens vurdering av at det er behov for unntak fra et forbud mot meglerprovisjon. Departementet legger vekt på at det er viktig

å hindre konkurransemessige ulemper for nasjonale forsikringsselskaper og meglerforetak. Forsikringsmarkedet som foreslås unntatt fra forbudet er preget av sterk konkurranse over landegrensene. Det er dermed viktig at norske og internasjonale forsikringsmeglere og forsikringsselskap kan operere under de samme rammebetingelsene.

Departementet foreslår, i samsvar med Banklovkommissjonens forslag, at forbudet mot provisjon ikke skal gjelde formidling av gjenforsikring. En avtale om megling av gjenforsikring vil være en avtale mellom profesjonelle aktører som alle hører hjemme innenfor forsikringsmarkedet. Departementet kan ikke se at det er behov for at slik megling omfattes av et forbud som skal fremme uavhengighet mellom forsikringsselskap og forsikringsmegler. Det vises til forslag til forsikringsformidlingsloven ny § 5-2 a tredje ledd første punktum.

Departementet foreslår at det gjøres unntak for forsikringsselskaper som er ikke etablert her i riket. Det vises her til Banklovkommissjonens omtale av det danske forbudet mot provisjon, der det uttales at internasjonalt opererende forsikringsselskaper er vant til å tilpasse sine produkter til forskjellig nasjonal lovgivning. Normalt vil det derfor ikke skape problemer at et utenlandsk forsikringsselskap må sette en pris uten innregning av meglerprovisjon. Det kan imidlertid ikke utelukkes at noen utenlandske forsikringsselskaper enten ikke kan, eller ikke ønsker å, avgi tilbud på en forsikring til en dansk kunde uten innregning av provisjon til forsikringsmegleren. I slike situasjoner kan de danske kundene risikere at det blir vanskeligere å få tegnet forsikring i et utenlandsk forsikringsselskap. For å ivareta slike kunders behov for forsikringsdekning, åpner den danske loven for at forsikringsmeglere kan motta provisjon fra utenlandsk forsikringsselskap, dog slik at provisjonen videresendes til kunden. Departementet antar at det er hensiktsmessig med et tilsvarende unntak som det danske. Det vises til forslag til forsikringsformidlingsloven ny § 5-2 a tredje ledd annet punktum.

Forsikringsavtaleloven § 1-3 annet ledd bokstav d (forsikring knyttet til luftfartøy) svarer til Banklovkommissjonens utkast til forsikringsformidlingsloven § 5-2 a tredje ledd punkt 3 om unntak for luftfartøy. Departementet foreslår at dette unntaket tas med som foreslått i Banklovkommissjonens utkast. Det vises til forslaget § 5-2 a tredje ledd tredje punktum bokstav a.

Departementet foreslår at unntak fra forbudet mot provisjon skal gjelde forsikringsformidling av skip som er registreringspliktige i norsk skips-

register, norsk internasjonalt skipsregister eller i utenlandsk skipsregister, jf. forslaget § 5-2 a tredje ledd tredje punktum bokstav b.

Forsikringsavtaleloven § 1-3 annet ledd bokstav c omfatter forsikringer knyttet til innretninger som nevnt i sjøloven § 33 første ledd og §§ 39 og 507. Banklovkommisjonens foreslår unntak for formidling av skadeforsikring i næringsvirksomhet knyttet til boreplattformer og lignende flyttbare innretninger, jf. utkastet § 5-2 a tredje ledd pkt 2 b. Unntaket i forsikringsavtaleloven er noe videre enn Banklovkommisjonens utkast ettersom alle typer forsikring unntas, og ikke bare skadeforsikring. På den annen side omfatter Banklovkommisjonens utkast også tilknyttet virksomhet, utstyr mv, jf. utkastet § 5-2 a tredje ledd bokstav f. Departementet foreslår at unntaket utformes mer i tråd med ordlyden i forsikringsavtaleloven, men slik at virkeområdet ikke innskrenkes i forhold til Banklovkommisjonens utkast.

Departementet foreslår at det gjøres unntak for formidling av forsikring knyttet til bygging av skip eller innretninger (boreplattformer, flyttbare innretninger, faste innretninger osv), og formidling av forsikring knyttet til virksomhet, utstyr, tilbehør mv. i tilknytning til forsikringer av innretninger som nevnt ovenfor, jf. forslaget § 5-2 a tredje ledd tredje punktum bokstav d, e, f og g.

Departementet foreslår videre at det gjøres unntak fra forbudet mot provisjon for formidling av forsikring av ren internasjonal varetransport. Det vises til forslag til forsikringsformidlingsloven ny § 5-2 a tredje ledd tredje punktum bokstav h.

3 Lovforslag som gir selvstendige næringsdrivende og frilansere adgang til å tegne risikodekninger (uførepensjon, ytelser til etterlatte samt innskuddsfritak ved uførhet) i tilknytning til innskuddspensjonsordninger med rett til fradrag i skattepliktig inntekt mv.

3.1 Innledning

Departementet foreslår endringer i innskuddspensjonsloven og skatteloven som åpner for at selvstendig næringsdrivende og frilansere gis adgang til å tegne risikodekninger (uførepensjon, ytelser til etterlatte samt innskuddsfritak ved uførhet) med rett til fradrag i skattepliktig inntekt. Det foreslås videre en presisering av beregningsgrunnlag for innskudd for frilansere og personlige deltakere

i deltakerliknede selskap. Det foreslås også at det tas inn en definisjon av begrepet «frilanser» i innskuddspensjonsloven. De nevnte lovforslag har ikke vært sendt på alminnelig høring, jf. utredningsinstruksen pkt. 5.4, idet lovforslagene etter sin art enten vil være til gunst for de berørte yrkesgrupper eller av rent teknisk karakter.

3.2 Risikodekninger med rett til inntektsfradrag for selvstendig næringsdrivende mv

3.2.1 Adgang til å tegne risikodekninger som tillegg til en pensjonsordning etter innskuddspensjonsloven § 2-3 annet ledd

I forbindelse med at Stortinget 26. mai 2005 vedtok at lovregler om obligatorisk tjenstepensjon skulle innføres og tre i kraft fra 1. januar 2006, ga Stortinget samtidig uttrykk for at egen frivillig pensjonsordning for selvstendig næringsdrivende etter lov 24. november 2000 nr. 81 om innskuddspensjon i arbeidsforhold (innskuddspensjonsloven) skulle gis større skattemessig likebehandling med tilsvarende ordning for arbeidstakere. Dette taler etter departementets vurdering for at selvstendig næringsdrivende, deltakere i deltakerliknende selskaper og frilansere bør ha adgang til å tegne risikodekninger (uførepensjon, ytelser til etterlatte samt innskuddsfritak ved uførhet) med rett til fradrag i skattepliktig inntekt, slik arbeidsgiver har rett til fradrag i skattepliktig inntekt for premie for risikodekninger knyttet til arbeidstakernes tjenstepensjon.

Selvstendig næringsdrivende og ansvarlig selskap som ikke har adgang til å opprette pensjonsordning etter innskuddspensjonsloven § 2-3 første ledd, kan tegne alderspensjonsordning etter § 2-3 annet ledd. Samme adgang til å tegne egen alderspensjon etter den sistnevnte bestemmelsen har også en frilanser. Årlig tilskudd til ordningen kan ikke overstige 4 prosent av inntekt mellom 1 og 12 G. Det følger av innskuddspensjonsloven hva som i denne sammenheng regnes som inntekt. For øvrig vises det til kapittel 3.3 og 3.4 nedenfor.

I henhold til innskuddspensjonsloven § 2-4 kan foretak med innskuddspensjonsordning etter § 2-1 tegne risikodekninger etter lov 24. mars 2000 nr. 16 om foretakspensjon (foretakspensjonsloven). En selvstendig næringsdrivende vil utøve virksomheten i et enkeltpersonforetak, som er et foretak etter innskuddspensjonsloven, jf. § 1-2 bokstav c. Enkeltpersonforetak som oppfyller vilkårene i § 2-3 første ledd eller annet ledd har således adgang til å tegne risikodekninger etter foretakspensjons-

loven. I det førstnevnte tilfellet kan arbeidsgiver være med i ordningen som er etablert for de ansatte. Deltakerliknet selskap faller også inn under betegnelsen foretak i denne sammenheng. Forslaget er således begrenset til en endring i skatteloven for pensjonsordninger for selvstendig næringsdrivende og deltakere i deltakerliknede selskap. Det vises til omtalen i kapittel 3.2.2. nedenfor.

Frilansere som ikke driver virksomhet etter skatteloven har etter ordlyden i innskuddspensjonsloven § 2-4 ikke adgang til å tegne risikodekninger etter lov om foretakspensjon. Etter departementets vurdering er for øvrig ordlyden i foretakspensjonsloven § 7-1 og § 7-2 om hhv. barnpensjon og ektefellepensjon, og § 6-1 og § 6-7 om hhv. uførepensjon og forsikring for premie-/ innskuddsfrikta ikke til hinder for at frilansere kan gis adgang til å tegne slike risikodekninger. Departementet foreslår at frilansere gis adgang til å tegne risikodekninger etter foretakspensjonsloven. Det vises til forslag til endring av innskuddspensjonsloven § 2-4.

3.2.2 Skattemessige forhold

Skatteloven § 6-46 tredje ledd gir bare rett til fradrag for tilskudd til pensjonsordninger etter innskuddspensjonsloven § 2-3 annet ledd, ikke premie til risikodekninger. Departementet foreslår at det gis hjemmel for fradrag for risikoytelser etter lov om foretakspensjon i tilknytning til alderspensjonsordninger etter innskuddspensjonsloven § 2-3 annet ledd. Det vises til forslag til endring av skatteloven § 6-46 tredje ledd.

Departementet er av den oppfatning at premie for risikodekninger bør komme i tillegg til den maksimale innskuddsgrense til alderspensjonsordning for selvstendig næringsdrivende og frilansere, slik fradragsberettiget premie for risikodekninger i dag kommer i tillegg til arbeidsgivers tilskudd til alderspensjonsordning for arbeidstakere. De øvre grenser for ulike risikoytelser følger av foretakspensjonsloven.

3.3 Presisering av beregningsgrunnlag for frilansere og personlige deltakere i deltakerliknede selskap

Det følger av innskuddspensjonsloven § 2-3 annet ledd hva som er beregningsgrunnlag for tilskudd til en pensjonsordning etter denne bestemmelsen. For personlig deltaker i et deltagerliknet selskap er grunnlaget fastsatt til vedkommendes samlede beregnede personinntekt fra næringsvirksomhet

mellom 1 og 12 G. Beregningsgrunnlaget skal imidlertid være særskilt godtgjørelse for arbeidsinnsatsen i det deltakerliknede selskapet, jf. skatteloven § 12-2 bokstav f.

Videre er det også upresist at beregningsgrunnlaget for frilansere er samlet beregnet personinntekt fra oppdragsvirksomhet mellom 1 og 12 G. Inntekt fra frilanservirksomhet skattlegges enten som lønn eller virksomhetsinntekt. Det er bare lønn som er aktuelt i denne sammenheng, idet frilansere med virksomhetsinntekt er selvstendig næringsdrivende etter skatteloven.

Det vises til forslag til endring av innskuddspensjonsloven § 2-3 annet ledd.

3.4 Definisjon av frilansere i innskuddspensjonsloven

Begrepet «frilansere» ble tatt inn i innskuddspensjonsloven ved lovendring av 16. mars 2007, men er ikke gitt en egen definisjon i loven. Begrepet er nytt i tjenestepensjonslovgivningen, og det er ønskelig å ta inn en definisjon av dette begrepet i § 1-2 ny bokstav e i innskuddspensjonsloven. Når frilansere defineres i innskuddspensjonsloven, foreslår departementet at dette samtidig tas ut av skatteloven § 6-46 tredje ledd. Vi viser til forslag til endring av innskuddspensjonsloven § 1-2 og skatteloven § 6-46 tredje ledd.

3.5 Ikrafttredelse

Departementet foreslår at forslagene til endringer i innskuddspensjonsloven skal tre i kraft straks. Endringene i skatteloven foreslås å tre i kraft straks og med virkning fra og med inntektsåret 2007.

4 Gjennomføring av EØS-regler som svarer til direktiv 2005/68/ EC om gjenforsikring

4.1 Innledning og bakgrunn for lovforslaget

Gjenforsikringsvirksomhet er i norsk rett regulert av lov 10. juni 2005 nr 44 om forsikringsselskaper, pensjonsforetak og deres virksomhet mv. (forsikringsloven), som trådte i kraft 1. juli 2006. Loven erstattet den tidligere forsikringsvirksomhetsloven av 10. juni 1988, som også omfatter gjenforsikring.

Direktiv 2005/68/EC om gjenforsikring («gjenforsikringsdirektivet») ble vedtatt 16. november 2005. Ved EØS-komiteens beslutning nr. 59/2006

ble direktivet inntatt i EØS avtalen vedlegg IX. Fristen for gjennomføring i nasjonalt regelverk er 10. desember 2007.

Ved St.prp. nr. 84 (2005-2006) om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 59/2006 av 2. juni 2006 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2005/68/EF av 16. november 2005 om gjenforsikring, ble det tilrådd at Norge godkjente EØS-komiteens beslutning. Stortinget samtykket til dette 9. november 2006.

Gjenforsikringsdirektivet skal bidra til å styrke utviklingen av gjenforsikringsmarkedet i EØS ved at man sikrer gjenforsikringsselskapene tilgang til det indre markedet gjennom etableringsrett og rett til grenseoverskridende virksomhet.

Direktivet innebærer blant annet at det stilles krav om konsesjon og offentlig tilsyn med gjenforsikringsselskaper kombinert med at konsesjon i ett EØS-land gir rett til fri etablering og tjenesteyting i hele EØS-området. Som vilkår for konsesjon stilles det blant annet krav om solvenskapital og forsikringstekniske avsetninger.

De fleste av direktivets bestemmelser er allerede gjennomført i norsk rett. Det er likevel behov for enkelte justeringer.

4.2 Høring

Finansdepartementet sendte 17. april 2007 ut høringsnotat med utkast til nødvendige lovendringer, basert på et utkast utarbeidet av Kredittilsynet, på høring til følgende instanser:

Alle departementene
 AktuarKonsulenters Forum
 Banklovkommissjonen
 Datatilsynet
 Den Norske Advokatforening
 Den Norske Aktuarforening
 Den norske Revisorforening
 Finansforbundet
 Finansieringsselskapenes forening
 Finansnæringens Hovedorganisasjon
 Konkurransetilsynet
 Kredittilsynet
 KS
 Norges Autoriserte Regnskapsføreres Forening
 Norges Bank
 Norges Fondsmeglerforbund
 Norges Juristforbund
 Norske Finansanalytikerens Forening
 Norske Forsikringsmegleres Forening
 Norske Pensjonskassers Forening
 NOS Clearing ASA
 Næringslivets Hovedorganisasjon
 Sparebankforeningen i Norge

Statistisk sentralbyrå
 Verdipapirfondenes Forening
 Verdipapirsentralen
 Økonomiforbundet

Høringsfristen var 12. juni 2007. Følgende høringsinstanser har gitt merknader til høringsnotatet:

Datatilsynet
 Finansnæringens hovedorganisasjon
 Gabler & Partner As
 Kredittilsynet
 Pensjonskasseforeningene

Følgende høringsinstanser har opplyst at de ikke har merknader:

Arbeids- og inkluderingsdepartementet
 Barne- og likestillingsdepartementet
 Den norske Revisorforening
 Fiskeri- og kystdepartementet
 Fornyings- og administrasjonsdepartementet
 Forsvarsdepartementet
 Helse- og omsorgsdepartementet
 Justis- og politidepartementet
 Konkurransetilsynet
 KS
 Kunnskapsdepartementet
 Landbruks- og matdepartementet
 Norges Bank
 Nærings- og handelsdepartementet
 Olje- og energidepartementet
 Statistisk sentralbyrå
 Utenriksdepartementet

Høringsinstansene er generelt positive til de foreslåtte endringene.

Finansnæringens Hovedorganisasjon støtter de lovendringene som foreslås for å gjennomføre direktivet om gjenforsikring i norsk rett. Finansnæringens Hovedorganisasjon antar at implementeringen av gjenforsikringsdirektivet vil få begrensede konsekvenser for norsk forsikring og for norske forsikringstagere på kort sikt. De mener likevel det er viktig at reassuransevirkosomhet i Europa bringes under offentlig tilsyn, og at dette samlet sett innebærer en økt trygghet for at gjenforsikringsselskapene kan innfri sine løpende forpliktelser. De mener også at implementeringen av direktivet i norsk rett er viktig ut fra at det på sikt kan være interesse for å etablere reassuranse-selskaper i Norge.

Finansnæringens Hovedorganisasjon har hatt merknader til konsekvensene for norske forsikringsselskaper som følge av forslaget. Det vises innledningsvis til at norske forsikringsselskaper for tiden ikke overtar gjenforsikring, eventuelt i

bare liten grad. Dette innebærer at gjennomføringen av direktivet i norsk rett i første omgang bare vil få konsekvenser for norsk forsikring i den grad implementeringen faktisk påvirker selskapenes betingelser ved kjøp av gjenforsikring. Fra høringsuttalelsen siteres:

«En av motivene bak direktivet er å bidra til at direkteforsikringsselskapene har større sikkerhet for at gjenforsikringsselskapet kan gjøre opp for seg. Isolert sett er dette en fordel for forsikringsnæringen og forsikringstakerne.

Europeisk forsikring har likevel vært bekymret for at gjenforsikringsdirektivet kan resultere i høyere reassuransepremier og for en mulig svekkelse av konkurranseevnen for reassuranseselskaper som har hovedkontor i EU i forhold til selskap fra 3. land. Solvenskapitalen representerer en kostnad, og dersom kapitalkravene legges på et unødvendig høyt nivå, vil også kostnadene bli unødvendig høye. Vi ser at det kan anføres argumenter for at risikoen i gjenforsikring ikke uten videre er sammenlignbar med risikoen i direkteforsikring, men vi anser den diskusjonen som avsluttet i denne omgang.

I dag er alle større og seriøse gjenforsikringsselskaper i verden gjenstand for omfattende vurdering fra anerkjent byråer. Denne «ratingen» kan i noen grad ses som et alternativ til offentlig tilsyn. Den gir samtidig noe mer, siden den også rangerer selskapene etter soliditet og sikkerhet. Ratingen har i tillegg til reassuransepremiene vært blant de viktigste parametrene som direkteforsikringsselskapene har lagt vekt på når de plasserer gjenforsikringskontrakter. FNHs vurdering er at dette mønsteret vil fortsette også når reassuranseselskapene i EU/EØS blir underlagt offentlig tilsyn.

FNHs vurdering er at direktivet eventuelle innvirkning på kostnader og konkurranseevne vil få begrenset betydning i praksis, selv om vi ikke kan utelukke muligheten for slike effekter. Med dette utgangspunktet ser vi ingen større betenkeligheter, samtidig som vi ser fordeler ved at gjenforsikringsselskapene kommer under offentlig tilsyn.

FNH har forstått direktivet og forslaget til gjennomføring av det i norsk rett slik at det ikke medfører noen endring i forhold til muligheten for norske selskaper til å kjøpe reassuranse i 3. land, selv om reassuranse da plasseres i et gjenforsikringsselskap som ikke er underlagt offentlig tilsyn i sitt hjemland. Det er viktig for næringen at denne valgmuligheten ikke forringes i forhold til dagens situasjon.»

Pensjonskasseforeningene støtter departementets forslag til regelendringer med sikte på gjennomføring av gjenforsikringsdirektivet.

Datatilsynet har i sin høringsuttalelse blant annet bemerket følgende:

«Hvor det ved gjenforsikring er aktuelt å utlevere opplysninger om enkeltpersoner til gjenforsikringsselskapet, gjør Datatilsynet oppmerksom på at personopplysningslovens bestemmelser om behandling av personopplysninger vil komme til anvendelse også for gjenforsikringsselskapet.»

4.3 Tillatelse til å drive gjenforsikringsvirksomhet – endringer i forsikringsloven

Gjeldende rett

I norsk rett følger det av forsikringsloven § 2-1 at forsikringsselskap ikke kan drive uten tillatelse av Kongen. Bestemmelsen sonderer ikke mellom direkte forsikringsvirksomhet og gjenforsikringsvirksomhet og omfatter begge former for forsikringsvirksomhet.

I § 2-1 fjerde ledd fremgår det at tillatelse gis for en eller flere forsikringsbransjer eller for en del av bransjen.

Gjenforsikringsdirektivets artikkel 3 krever at utøvelse av gjenforsikringsvirksomhet gjøres avhengig av en forutgående administrativ tillatelse. En slik tillatelse må foreligge både ved oppstart og ved utvidelse av virksomheten. Tillatelsen skal gjelde for hele EU-området og omfatte retten til å drive gjenforsikringsvirksomhet etter reglene om fri etablering eller reglene om fri utveksling av tjenesteytelser, jf. artikkel 4. Tillatelsen skal gis til utøvelse av skadegjenforsikringsvirksomhet, livsgjenforsikringsvirksomhet eller alle former for gjenforsikringsvirksomhet i henhold til søkerens anmodning, jf. artikkel 4.

Høringsutkastet

I høringsnotatet vises det til at det i gjenforsikringsdirektivet forutsettes at et gjenforsikringsselskap bare skal drive gjenforsikringsvirksomhet, og at et slikt selskap ikke kan gis tillatelse til å drive direkte forsikringsvirksomhet. På grunnlag av dette inneholder høringsnotatet et utkast til nytt femte ledd i forsikringsloven § 1-3 hvor det gjøres klart at gjenforsikringsselskaper bare kan overta gjenforsikring.

Under henvisning til at tillatelsen til å utøve gjenforsikringsvirksomhet ikke skal gis for enkelte forsikringsklasser slik som i direkte forsikring, forslås det videre at det i forsikringsloven § 2-1 fjerde ledd presiseres at forsikringsselskaper som gis tillatelse til å drive direkte forsikringsvirksomhet

skal gis konsesjon for forsikringsklasser i samsvar med klasseforskriften.

Forsikringsselskaper som innehar konsesjon til å drive direkte forsikring, skal etter direktivet ha adgang til å utøve gjenforsikringsvirksomhet forutsatt at denne aktiviteten er begrenset og at den skjer innenfor tildelte forsikringsklasser. Tillatelse til slik gjenforsikringsvirksomhet anses å ligge innenfor eksisterende konsesjon og utløser ikke plikt til å søke om tilleggskonsesjon. I høringsnotatet foreslås en endring av ordlyden i forsikringsloven § 1-3 første og annet ledd som er ment å klar- gjøre dette.

Høringsinstansenes syn

Finansnæringsens Hovedorganisasjon har i sin høringsuttalelse visse merknader til hvilke selskaper som kan overta gjenforsikring. Finansnæringsens Hovedorganisasjon støtter at gjenforsikrings-selskapene underlegges de samme krav til tekniske avsetninger og til solvens som skadeforsikringsselskapene. Det gis videre uttrykk for at man er enig i at det ikke er noe reelt behov for å ta i bruk direktivets valgmulighet med hensyn til å supplere bestemmelsen som gjelder for livsforsikring. Det er heller ikke i dag noe reelt behov for regler om å opprette utjevningssavsetninger i gjenforsikrings-selskaper som gjenforsikrer kredittrisiko. I og med at det faktisk er et krav i direktivet om utjevningssavsetninger, bør det likevel overveies for ordens skyld å ta inn en tilsvarende bestemmelse i forsikringsloven.

Kredittilsynet viser til at det er gjennomført møter i EU-kommisjonen i november 2006 der Kommisjonen la til grunn at direktorforsikringsselskapene kan utøve begrenset gjenforsikringsvirksomhet innenfor tildelte klasser uten å måtte søke konsesjon. Fra høringsbrevet siteres:

«Det åpnes imidlertid også for at direkteselskaperne kan utøve gjenforsikringsvirksomhet i andre klasser, men at dette krever ny konsesjon. Sistnevnte er ikke uttalt direkte i høringsnotatet, men det fremgår forutsetningsvis av høringsnotatet pkt 5.1 siste avsnitt side 3.»

Videre viser *Kredittilsynet* til at det ikke er foreslått gjennomføringsbestemmelser knyttet til artikkel 34 (5) om special purpose vehicle (SPV). Det uttales følgende:

«*Kredittilsynet* anser at en vurdering knyttet til slike særskilte reguleringer bør innpasses alt ettersom det er aktuelt å åpne for SPV med hovedsete i Norge eller ei. Regulering på dette

punkt synes hensiktsmessig å hjemle i kapitalforvaltningsforskriften.»

Gabler & Partners AS viser til at det er viktig at gjennomføringen av direktivet i norsk rett ikke medfører konkurransemessige innskrenkninger i de muligheter norske pensjonskasser og forsikringsselskap vil ha til å kjøpe reassuranse og annen form for risikoavlastning. *Gabler & Partners AS* viser til at et område der konkurransemessig skjevhet kan oppstå er i bruken av «special purpose vehicles» («SPV»). Fra brevet siteres:

«Det er viktig at norske pensjonskasser og livselskap eksplisitt får aksept for at en reassuranse plassert i SPV blir godkjent på lik linje med reassuranse uten at denne form for risikoavlastning blir likestilt med reassuransekontrakter. Direktivet forutsetter at Norge eksplisitt etablerer krav for hvordan slike SPV avtaler skal hensyntas. Det er tydelig at Sverige kommer til å innføre en slik aksept. Dette kan lede til en konkurransemessig skjevhet i det norske markedet, og gi svenske foretak med norsk risiko et foretrinn. Sverige innfører regelen blant annet med bakgrunn i Sverige's egen konkurranseevne.

En SPV bør defineres i Forsikringslovens Kapittel I på samme måte som den norske særkonstruksjonen innskuddsforetak i § 1-5. I tillegg bør SPV nevnes i § 6-8 og eventuelt § 15-6.»

Gabler & Partners AS gir videre i sin høringsuttalelse uttrykk for at forsikringsloven bør være klar i sin definisjon av gjenforsikring:

«Et eksempel kan være håndtering av utløpt risiko (sykdom som blir uførhet) som oppstår ved flytting av pensjonsordninger fra en innretning til en annen. Siste innretning får «refusjon» fra foregående innretning. Dette kan ansees som «reassuranse» eller som koassuranse «etteroppgjør». Tilsvarende vil også gjelde for «overføringsavtalen» som må anses som «koassuranse». «Overføringsavtalens sikringsordning», som pr i dag ikke er konsesjonsbelagt, er en «pool», men den har store likehetstrekk med reassuranse eller en form for SPV.»

Departementets vurdering

Etter departementets vurdering er de foreslåtte endringene i høringsutkastet hensiktsmessige for å gjennomføre gjenforsikringsdirektivet i norsk rett. Departementet foreslår endringer i forsikringsloven i tråd med dette. Det vises til forlag til endring i forsikringsloven § 1-3 og § 2-1.

4.4 Finansielt tilsyn med gjenforsikringsvirksomheten – endringer i kreditttilsynsloven

Gjeldende rett

Etter kreditttilsynsloven § 1 første ledd, jf § 2 første ledd, fører Kredittilsynet tilsyn med forsikringsselskaper. Dette omfatter etter vanlig språklig forståelse også gjenforsikringsselskaper.

Høringsutkastet

Etter gjenforsikringsdirektivets artikkel 15(1) skal hjemlandets myndigheter ha ansvaret for det finansielle tilsynet med gjenforsikringsselskapet, herunder tilsynet med selskapets virksomhet i utlandet gjennom filial og ved grenseoverskridende virksomhet. Dersom vertslandets myndigheter har grunn til å tro at selskapets aktiviteter påvirker selskapets finansielle soliditet skal de informere hjemlandets myndigheter. Hjemlandets myndigheter skal avgjøre om gjenforsikringsselskapet opererer i overensstemmelse med direktivreglene. På den bakgrunn er det i høringsnotatet foreslått at ordlyden i kreditttilsynsloven § 1 endres slik at gjenforsikringsselskaper nevnes eksplisitt.

Høringsinstansenes syn

Ingen av høringsinstansene har hatt bemerkninger til forslaget.

Departementets vurdering

Departementet slutter seg til forslaget i høringsnotatet.

5 Endring i lov 14. desember 2001 nr. 95 om beskyttelse av supplerende pensjonsrettigheter for arbeidstakere og selvstendig næringsdrivende som flytter innenfor EØS-området

Ved lov 14. desember 2001 nr. 95 om beskyttelse av supplerende pensjonsrettigheter for arbeidstakere og selvstendig næringsdrivende som flytter innenfor EØS-området, er arbeidstakere og selvstendig næringsdrivende bl.a. sikret rett til utbetaling av supplerende pensjonsytelser når de flytter til en annen stat innenfor EØS-området. Loven gjennomfører EØS-forpliktelse som svarer til rådsdirektiv 98/49/EF om beskyttelse av rettighetene til supplerende pensjoner for arbeidstakere og selvstendig næringsdrivende som flytter innenfor EU/EØS.

Med supplerende pensjonsordninger menes pensjonsordninger som skal gi arbeidstakere eller selvstendig næringsdrivende rett til alderspensjon og eventuelt uføre- og etterlattepensjon i tillegg til eller i stedet for lovbaserte trygdeytelser. I lovens § 2 om virkeområde er det regnet opp hvilke typer pensjonsordninger loven skal gjelde for. Dette omfatter bl.a. pensjonsordninger opprettet etter foretakspensjonsloven og innskuddspensjonsloven, kommunale pensjonsordninger, andre kollektive pensjonsordninger i pensjonskasse eller livsforsikringsselskap, avtalebaserte kollektive pensjonsordninger hvor ytelsene utbetales over foretakets drift mv. I forarbeidene til loven er det uttalt at oppregningen er basert på hvilke ordninger som er kjent under norsk lovgivning og praksis, og at den derfor er ment å være uttømmende. Det vises til Ot.prp. nr. 106 (2000-2001) på side 8.

På bakgrunn av en klage fra et medlem i Sykehjelps- og pensjonsordningen for leger over at utbetaling av pensjon fra ordningen ble stanset da medlemmet flyttet til annen EØS-stat, tok ESA opp spørsmål om denne ordningens forhold til EØS-forpliktelsene som svarer til rådsdirektiv 98/49/EF. Sykehjelps- og pensjonsordningen for leger (SOP) ble opprettet i 1965 og omfatter de som driver eller har drevet legevirksomhet i Norge og som har vært medlem i folketrygden i minst tre år. Ordningen omfatter bl.a. alderspensjon og uføre- og etterlatteytelser. SOP er et selvstendig rettssubjekt organisert som en stiftelse, og er under tilsyn av Arbeids- og inkluderingsdepartementet. Finansdepartementet vurderte det slik at ordningen faller inn under virkeområdet for direktiv 98/49/EF. Vedtektene for ordningen er derfor senere endret slik at de er i samsvar med nevnte EØS-forpliktelser. Det er imidlertid tvilsomt om lov om beskyttelse av supplerende pensjonsordninger vil omfatte SOP, slik virkeområdet for loven er angitt i oppregningen i § 2. Det er derfor behov for å presisere virkeområdet for loven slik at det klart fremgår at den gjelder for SOP. Det foreslås ut fra dette at det tas inn et nytt nr. 7 i lovens § 2 hvor Sykehjelps- og pensjonsordningen for leger nevnes eksplisitt.

Etter lovens § 2 nr. 4 er kollektive avtalebaserte pensjonsordninger som utbetales over foretakets drift, omfattet av virkeområdet for loven. Ettersom slike avtaler om pensjonsordning i praksis ofte vil være individuelt fastsatt, foreslår departementet en endring slik at det ikke oppstilles som kriterium at ordningene er kollektive. Etter lovens § 2 nr. 6 er videre kollektive avtaler om pensjonsordning for selvstendig næringsdrivende omfattet av lovens virkeområde. Før det ble åpnet adgang for at selvstendig næringsdrivende kunne opprette pensjons-

ordning etter innskuddspensjonsloven, var opprettelse av individuell pensjonsordning etter regelverket for IPA og individuell livrente vanlig for denne yrkesgruppen. Etter departementets vurdering bør også pensjonsrettigheter iht. individuelle pensjonsavtaler som selvstendig næringsdrivende har opprettet, være omfattet av lovens virkeområde, bl.a. slik at det gis rett til utbetaling av slike ytelser når personen flytter til en annen EØS-stat. Departementet foreslår derfor at det heller ikke i forhold til § 2 nr. 6 skal være et kriterium at avtalene om pensjonsordning er kollektive.

6 Endring i lov 6. desember 1996 nr. 75 om sikringsordninger for banker m.v.

Ved lov 25. juni 2004 nr. 44 ble det gjort endringer i lov 6. desember 1996 nr. 75 om sikringsordninger for banker, forsikringsselskaper og offentlig administrasjon m.v. av finansinstitusjoner. Det ble blant annet foretatt endring i § 2-7 annet ledd første punktum om avgift fra medlemmene til innskudd i bankenes sikringsfond. Endringen gjaldt en beregningsteknisk endring ved at det ble presisert at kun garanterte innskudd (opp til to millioner kroner) skal inngå i beregningsgrunnlaget for årsavgiften.

I forbindelse med lovendringsforslaget ble det i Ot.prp. nr. 66 (2003-2004) i tillegg inntatt en utilsiktet endring i bestemmelsen. I forslaget fra departementet til § 2-7 i loven står det følgende: «for et medlem som har en kjernekapitaldekning på mindre enn 8 prosent skal avgiftsbeløpet *forholdes* med et prosentvis tillegg på 4 ganger det antall prosentpoeng som kjernekapitaldekningen er mindre enn 8 prosent.». Lovteksten i § 2-7, slik denne var foreslått av departementet i Ot.prp. nr. 66 (2003-2004), ble vedtatt av Stortinget uten endringer. Dette innebar en utilsiktet endring fra ordet «forhøyes» til ordet «forholdes».

For å rette opp den utilsiktede endringen legger departementet frem forslag om å erstatte ordet «forholdes» med ordet «forhøyes», slik at lovteksten får tilbake sin opprinnelige og riktige utforming.

7 Presisering i gjeldende regler om styrerepresentasjon i pensjonskasser

Det følger av forsikringsloven § 7-6 første ledd tredje punktum at medlemmene i en pensjonsord-

ning skal være representert i pensjonskassens styre. Departementet har blitt gjort oppmerksom på at ordlyden i forsikringsloven § 7-11, som omtaler både pensjonister og medlemmer, kan være egnet til å reise tvil om pensjonister er å anse som medlemmer i henhold til forsikringsloven. Departementet har derfor blitt anmodet om å presisere at forsikringsloven § 7-6 første ledd tredje punktum skal forstås slik at også pensjonistene er valgbare for pensjonskassens styre.

Det følger av foretakspensjonsloven § 1-2 annet ledd bokstav c og innskuddspensjonsloven § 1-2 første ledd bokstav j at en alderspensjonist som har sluttet hos forsikringstaker ved oppnådd pensjonsalder fremdeles er medlem av pensjonsordningen. Dersom lovgiver hadde hatt til hensikt å fravike en helt klar terminologi i tjenestepensjonslovene, er det nærliggende å tro at dette i det minste ville vært kommentert i lovens forarbeider. Motivene til forsikringsloven § 7-11 omtaler medlemmer uten å sonde mellom medlemmer og pensjonister. Departementet foreslår likevel at forsikringsloven § 7-6 første ledd gis et nytt femte punktum der det fremgår at pensjonistene regnes som medlemmer i pensjonsordningen.

8 Endring i lov 10. juni 2005 nr. 44 om forsikringsselskaper, pensjonsforetak og deres virksomhet mv. (forsikringsloven)

Bestemmelsen om flytting av fripoliser og pensjonskapitalbevis i forsikringsloven § 11-13 tredje ledd har ved en inkurie fått en annen utforming enn tilsiktet. Bestemmelsen lyder: «Ved beregning, oppgjør og anvendelse av de midler som skal overføres, gjelder bestemmelsene *§ 11-10 første, andre og femte ledd tilsvarende.*» Forsikringsloven § 11-10 som gjelder flytting av kollektive pensjonsordninger, angir hvordan de midler som overføres ved flyttingen, skal anvendes til sikring av medlemmenes pensjonsrettigheter i den pensjonsordning som opprettes i det mottakende forsikringsselskap. Forsikringsloven § 11-13 tredje ledd angir hvilke av bestemmelsene i § 11-10 som også skal gjelde ved flytting av fripoliser. Det følger av den henvisning til § 11-10 som § 11-13 tredje ledd inneholder, at § 11-10 tredje og fjerde ledd ikke er gitt anvendelse ved flytting av fripoliser. Dette innebærer at reglene i § 11-10 tredje og fjerde ledd som omhandler tilfelle hvor overført premiereserve er henholdsvis «ikke tilstrekkelig» eller «større enn nødvendig» for å sikre pensjonsrettighetene, ikke kommer til anvendelse ved flytting av fripoliser

utstedt under kollektive pensjonsordninger. Forsikringsloven § 11-13 inneholder derfor ikke egne bestemmelser for disse tilfellene. Dette skyldes at § 11-13 i sin tid ble vedtatt med et annet innhold enn tilsiktet.

For å rette opp feilen legger departementet frem forslag om endring av forsikringsloven § 11-13 tredje ledd slik at bestemmelsen får følgende ordlyd:

«Ved beregning, oppgjør og anvendelse av de midler som skal overføres, gjelder bestemmelsene i §§ 11-7, 11-8, 11-9 og 11-10 første, annet, fjerde og femte ledd tilsvarende. Er overført premiereserve ikke tilstrekkelig til å sikre rettighetene etter en fripolise, skal manglende premiereserve dekkes ved overførte tilleggsavsetninger.»

9 Endring i lov 29. juni 2007 nr. 75 om verdipapirhandel (verdipapirhandelloven)

Ny verdipapirhandellov (vphl.), som svarer til EØS-regler som gjennomfører direktiv 2004/39/EF om markeder for finansielle instrumenter (MiFID), trådte i kraft 1. november 2007. I § 9-15 fastsettes regler om beregnet kapitalkrav for verdipapirforetak. I henhold til bestemmelsens syvende ledd kan Kredittilsynet i forskrift eller ved enkeltvedtak fritta verdipapirforetak med tillatelse til å yte investeringstjenester som nevnt i lovens § 2-1 første ledd nr. 3 og 5 fra krav til ansvarlig kapital for operasjonell risiko. Det har imidlertid ikke vært tilsiktet å gi Kredittilsynet hjemmel til å unnta foretak som driver tjenester som nevnt i vphl. § 2-1 første ledd nr. 3 (omsetning av finansielle instrumenter for egen regning) fra kapitalkrav for operasjonell risiko. I stedet skulle unntaket i § 9-15 syvende ledd gjelde foretak som yter tjenesten «aktiv forvaltning av investorers portefølje av finansielle instrumenter på individuell basis og etter investors fullmakt», jf. ny vphl. § 2-1 første ledd nr. 4.

Bakgrunnen for feilen synes å være at henvisningen i ny vphl. § 9-15 syvende ledd ikke er oppdatert i samsvar med delvis nye definisjoner av investeringstjenester og omnummerering i ny vphl. § 2-1. Det fremgår av forarbeidene til den nye verdipapirhandelloven (Ot.prp. nr. 34 (2006-2007)), blant annet i spesialmerknadene til vphl. § 9-15) at ny § 9-15 viderefører bestemmelsen i gammel vphl. 1997 § 8-10a. Begge paragrafene viser til definisjonene av investeringstjenester innledningsvis i loven. På grunn av at definisjonen av investeringstjenester i ny vphl. § 2-1 både

er endret og omnummerert i forhold til gammel definisjon, synes det å bero på en inkurie at endringene ikke fulgt opp i ny vphl. § 9-15 syvende ledd. Det ser ut til at henvisningene i ny vphl. § 9-15 syvende ledd, til bestemmelsen med definisjoner av investeringstjenester nr. 3 og 5, har blitt stående igjen uten at dette var tilsiktet.

For å rette opp i den utilsiktede feilen, legger departementet frem forslag om å endre vphl. § 9-15 syvende ledd, slik at det vises til lovens § 2-1 første ledd nr. 4 og 5 i stedet for § 2-1 første ledd nr. 3 og 5.

10 Administrative og økonomiske konsekvenser

10.1 Forbud mot meglerprovisjon i forsikring

Forslaget antas ikke å få vesentlige økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige. Kredittilsynet vil måtte påse at reglene følges, men dette vil måtte inngå som en del av annen tilsynsvirksomhet ovenfor forsikringsgiver og forsikringsmegler.

Forslaget vil få økonomiske og administrative konsekvenser for private parter. Forsikringsmeglerforetak må fakturere sine oppdragsgivere for meglertjenestene, og de forsikringsmeglerne som ikke allerede har rutiner for dette, vil måtte innarbeide slike rutiner i sin virksomhet. Banklovkommisjonen har antatt at dette vil kunne medføre en viss kostnadsbelastning og legge beslag på ressurser i forsikringsmeglerforetakene. Når rutinene er innarbeidet bør imidlertid ikke lovutkastet innebære noen økt belastning for forsikringsmeglerne. De forsikringsselskapene som i dag betaler provisjoner til meglernes må foreta en omlegging av systemet slik at det ikke innregnes provisjon i premien. Kostnadsbelastningen ved dette antas å være svært begrenset.

Forslaget antas å ha en positiv virkning på gjennomsiktigheten i, og konkurransen i, markedet for forsikring og meglertjenester.

10.2 Lovforslag om risikodekning med rett til fradrag i skattepliktig inntekt for selvstendig næringsdrivende og frilansere

En adgang til å tegne risikodekning med rett til fradrag i skattepliktig inntekt vil kunne gi redusert skatteproveny. Provenyvirkningene vil avhenge av antall selvstendig næringsdrivende og frilansere som benytter seg av adgangen til å tegne risikodekninger med rett til fradrag i skattepliktig inntekt,

premiene for å tegne slike risikodekninger, inn-tektsnivået til de som benytter seg av ordningen mv. Departementet har på usikkert grunnlag anslått forventet reduksjon i proveny i størrelsesorden noe over 200 millioner kroner per år.

10.3 Endringer i andre lover

Det antas at de foreslåtte endringene i forsikringsloven og kredittilsynsloven for å gjennomføre EØS-regler om svarer til direktiv 2005/68/ EC om gjenforsikring vil få begrensede administrative og økonomiske konsekvenser.

De foreslåtte presiseringer og rettelser i henholdsvis lov om beskyttelse av supplerende pensjonsordninger, lov om sikringsordninger for banker, forsikringsloven og verdipapirhandelloven antas heller ikke å ville få administrative og økonomiske konsekvenser av betydning.

11 Merknader til de enkelte bestemmelsene

11.1 Lov 7. desember 1956 nr. 1 om tilsynet for kredittinstitusjoner, forsikringselskaper og verdipapirhandel m.v. (kredittilsynsloven)

Til § 1 første ledd nr 3

Den foreslåtte endringen innebærer at det fremgår eksplisitt av bestemmelsen at gjenforsikringselskaper er lagt inn under Kredittilsynets tilsynsmyndighet.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 4.4.

11.2 Lov 6. desember 1996 nr. 75 om sikringsordninger for banker m.v.

Til § 2-7 annet ledd første punktum

Endringsforslaget innebærer at ordet «forholdes» erstattes av «forhøyes», slik at lovteksten for sin opprinnelige tilsktede utforming.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 6.

11.3 Lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven)

Til § 6-46 tredje ledd

Endringen i denne bestemmelsen innebærer at det gis hjemmel for fradrag for risikoytelser etter lov om foretakspensjon i tilknytning til alderspensjonsordninger etter innskuddspensjonsloven § 2-3 annet ledd. Departementet foreslår videre at

begrepet «frilansere» tas ut av bestemmelsen, som en konsekvens av at begrepet defineres i ny bokstav e i innskuddspensjonsloven § 1-2 (se kapittel 3).

Det vises til nærmere omtale i kapittel 3.2.2 og 3.4.

11.4 Lov 24. november 2000 nr. 81 om innskuddspensjon i arbeidsforhold (innskuddspensjonsloven)

Til § 1-2 bokstav e

Bestemmelsen definerer begrepet «frilanser».

Det vises til nærmere omtale i kapittel 3.4.

Til § 2-3 annet ledd

Endringen innebærer en presisering av beregningsgrunnlaget for tilskudd til en pensjonsordning for frilansere og personlige deltakere i deltakerliknende selskaper.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 3.2.1.

Til § 2-4

Endringen åpner for at frilansere får adgang til å tegne risikodekninger etter foretakspensjonsloven.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 3.2.1.

11.5 Lov 14. desember 2001 nr. 95 om beskyttelse av supplerende pensjonsrettigheter for arbeidstakere og selvstendig næringsdrivende som flytter innenfor EØS-området

Til § 2

Forslaget til endring i § 2 nr. 4 og nr. 6 innebærer at det ikke lenger vil være et krav om at pensjonsordningene er kollektive. Det foreslås også at bestemmelsen gis et nytt nr. 7 som eksplisitt utvider lovens virkeområde til å omfatte Sykehjelps- og pensjonsordningen for leger. Det gjøres i tillegg til dette visse mindre endringer som retter opp språklige feil i bestemmelsen.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 5.

11.6 Lov 10. juni 2005 nr. 41 om forsikringsformidling

Til § 5-2 a

Første ledd første punktum fastsetter at et forsikringsmeglingsforetak skal påse at provisjon og annet vederlag som skal betales for forsikringsfor-

midlingen, blir avtalt med oppdragsgiveren før oppdrag blir utført. Slik tydeliggjøres det at det er forsikringsmegler og oppdragsgiver, og ikke forsikringsmegler og forsikringsselskapet, som skal avtale hva meglere skal ha i betaling for de tjenestene som skal utføres for oppdragsgiver. Det fremgår videre at vederlaget skal avtales før oppdraget blir utført. Før oppdraget blir utført har kunden enda mulighet til å velge en annen forsikringsmegler dersom kunden synes prisen på meglertjenestene er for høy. På denne måten unngår man også at det oppstår uenighet med hensyn til hva som skal betales etter at forsikringsmegleren har utført oppdraget. Det er forsikringsmeglingsforetaket som skal påse at en avtale om vederlag blir inngått, og som derved har bevisbyrden for at slik avtale er inngått dersom det senere oppstår tvil med hensyn til om det var oppdragsgiveren og forsikringsmegler som avtalte vederlaget. Av første ledd annet punktum følger det at avtalen skal være skriftlig hvis oppdragsgiveren krever det, eller formidlingen omfatter tjenester utover selve kontraktslutningen. Hvis forsikringsmegler skal utføre mange tjenester for kunden i løpet av året, kan det være vanskelig for kunden å ha fullstendig oversikt over hvilke tjenester som skal utføres uten at avtalen er skriftlig. Men også ellers bør kunden kunne kreve en skriftlig avtale dersom kunden ønsker det. For eksempel kan det være hensiktsmessig i tilfeller hvor kunden ikke har benyttet vedkommende forsikringsmegler tidligere, og hvor partene således ikke har innarbeidede rutiner med hensyn til hva forsikringsmegleren skal gjøre for kunden.

I *annet ledd* fastsettes det at et forsikringsmeglingsforetak ikke har adgang til å motta provisjon og/eller annen godtgjørelse for forsikringsformidlingen fra den forsikringsgiver som har overtatt den forsikringsavtalen et formidlingsoppdrag gjelder. Med denne bestemmelsen innføres det et lovforbud mot at forsikringsmeglere skal motta provisjon fra forsikringsselskaper og andre forsikringsgivere. Uttrykket «forsikringsgivere» er benyttet for å få frem at forbudet gjelder provisjon og annet vederlag fra både forsikringsselskaper, banker, forvaltningsselskaper for verdipapirfond, pensjonsforetak og eventuelle andre foretak som kan direkte eller indirekte gi eller formidle forsikring. Forbudet gjelder for vederlag «for forsikringsformidlingen», dvs. dersom oppdraget har relasjon til et konkret kundeforhold, og stenger ikke for at forsikringsmeglere kan utføre oppgaver for et forsikringsselskap, eksempelvis foredragsvirksomhet.

Tredje ledd stiller opp en rekke unntak fra bestemmelsene i første og annet ledd. Det vises til nærmere omtale av disse unntakene i kapittel 2.6.

Fjerde ledd gir Kongen adgang til å gjøre unntak fra pliktene i første ledd og forbudet i annet ledd.

Det vises for øvrig til kapittel 2.

Til § 8-2 første ledd annet punktum

Endringen i bestemmelsen innebærer at lovens § 5-2 a for virkning for forsikringsmeglere som er registrert i en annen EØS-stat og har virksomhet i Norge, jf. bestemmelsens første ledd første punktum.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 2.

11.7 Lov 10. juni 2005 nr 44 om forsikrings-selskaper, pensjonsforetak og deres virksomhet mv. (forsikringsloven)

Til § 1-3

Endring av ordlyden i første, annet og tredje ledd er ment å klargjøre at forsikringsselskaper som innehar konsesjon til å drive direkte forsikring har adgang til å utøve gjenforsikringsvirksomhet innenfor tildelte forsikringsklasser. Videre fremgår det av femte ledd at gjenforsikringsselskaper kun kan overta gjenforsikring.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 4.3

Til § 2-1 fjerde annet punktum

Forsikringsselskaper som gis tillatelse til å drive direkte forsikringsvirksomhet skal gis konsesjon for forsikringsklasser i samsvar med klasseforskriften.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 4.3.

Til § 6-9

Første ledd innebærer at det vil være forbudt for forsikringsselskap å yte provisjon til forsikringsmeglingsforetaket hvis forsikringsmeglereforetaket ved å motta slik provisjon ville handle i strid med reglene i forsikringsformidlingsloven § 5-2 a.

Annet ledd gir Kongen hjemmel til å gi nærmere regler om gjennomføring og avgrensning av bestemmelsen i første ledd.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 4.3.

Til § 7-6 første ledd femte punktum

Det foreslås at § 7-6 første ledd gis et nytt femte punktum som presiserer at pensjonister er å anse som medlemmer i henhold til forsikringsloven, slik at det tydeliggjøres at også pensjonistene er valg-bare for pensjonskassenes styrer.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 7.

Til § 11-13 tredje ledd

§ 11-13 tredje ledd har ved en inkurie fått en annen utforming enn tilsiktet. Den foreslåtte endringen er ment å rette opp feilen.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 8.

11.8 Lov 29. juni 2007 nr. 75 om verdipapirhandel (verdipapirhandelloven)*Til § 9-15 syvende ledd*

Endringsforslaget innebærer at det henvises til lovens 2-1 første ledd nr. 4 og 5 i stedet for § 2-1 første ledd nr. 3 og 5.

Det vises til nærmere omtale i kapittel 9.

11.9 Ikrafttredden mv.

Det foreslås at lovendringene skal tre i kraft fra den tid Kongen bestemmer, med unntak av endringene i innskuddspensjonsloven, som skal tre i kraft straks, og endringen i skatteloven, som skal tre i kraft straks og med virkning fra og med inntektsåret 2007. Departementet legger videre opp til at Kongen gis adgang til å gi overgangsregler.

Finansdepartementet

tilrår:

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om lov om endringer i innskuddspensjonsloven, forsikringsformidlingsloven, forsikringsloven mv.

Vi HARALD, Norges Konge,

stadfester:

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i innskuddspensjonsloven, forsikringsformidlingsloven, forsikringsloven mv. i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til lov om endringer i innskuddspensjonsloven, forsikringsformidlingsloven, forsikringsloven mv.

I

I lov 7. desember 1956 nr. 1 om tilsynet for kredittinstitusjoner, forsikringsselskaper og verdipapirhandel m.v. (kredittilsynsloven) gjøres følgende endringer:

§ 1 første ledd nr. 3 skal lyde:

Skadeforsikringsselskaper, herunder utenlandske skadeforsikringsselskapers generalagent (hovedagent) i Norge og *gjenforsikringsselskaper*.

II

I lov 6. desember 1996 nr. 75 om sikringsordninger for banker m.v. gjøres følgende endring:

§ 2-7 annet ledd første punktum skal lyde:

(2) Et medlems årsavgift skal settes til summen av 1 promille av samlet garantert innskudd og 0,5 promille av beregningsgrunnlaget for kapitaldekningskravet, dog slik at

a) for et medlem som har en kjernekapitaldekning på mindre enn 8 prosent skal avgiftsbeløpet *forhøyes* med et prosentvis tillegg på 4 ganger det antall prosentpoeng som kjernekapitaldekningen er mindre enn 8 prosent,

b) for et medlem som har en kjernekapitaldekning som overstiger 8 prosent, skal avgiftsbeløpet reduseres med et prosentvis fradrag på 4 ganger det antall prosentpoeng som kjernekapitaldekningen overstiger 8 prosent, men ikke i noe tilfelle på mer enn 35 prosent.

III

I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) gjøres følgende endringer:

§ 6-46 tredje ledd skal lyde:

Det gis fradrag etter annet ledd *for tilskudd til pensjonsordning etter innskuddspensjonsloven § 2-3 annet ledd* for selvstendig næringsdrivende, deltakere som nevnt i § 10-40 og *person som nevnt i innskuddspensjonsloven § 2-3 annet ledd annet punktum*. Det gis fradrag etter første ledd bokstav a for

premie til risikoytelser etter lov om foretakspensjon knyttet til pensjonsordning etter innskuddspensjonsloven § 2-3 annet ledd.

IV

I lov 24. november 2000 nr. 81 om innskuddspensjon i arbeidsforhold (innskuddspensjonsloven) gjøres følgende endringer:

§ 1-2 ny bokstav e skal lyde:

e. Frilanser: person som utfører arbeid eller oppdrag utenfor tjeneste for lønn eller annen godtgjørelse, uten å være selvstendig næringsdrivende.

Nåværende bokstav e til p blir nye bokstav f til q.

§ 2-3 annet ledd skal lyde:

(2) Et foretak som ikke omfattes av første ledd kan opprette pensjonsordning for selvstendig næringsdrivende, for personlig deltaker i deltakerliknet selskap eller for ansatt eier av aksjeselskap eller allmennaksjeselskap. *Tilsvarende gjelder for frilanser*. Årlig innskudd til ordning som nevnt i første og annet punktum kan ikke overstige 4 prosent av vedkommende persons samlede beregnede personinntekt fra næringsvirksomhet, *godtgjørelse til deltaker for arbeidsinnsats i deltakerliknet selskap* eller lønn mellom 1 og 12 G. Dersom et foretak som nevnt i første punktum oppretter pensjonsordning, gjelder bestemmelsene i kapittel 4 om medlemskap for arbeidstakere og i kapittel 5 om innskudd for arbeidstakere tilsvarende så langt de passer.

§ 2-4 skal lyde:

(1) Foretak som har alderspensjonsordning etter § 2-1, kan tegne særskilt forsikring etter lov om foretakspensjon som kan gi uførepensjon til medlemmer som helt eller delvis mister ervervsevnen og/eller ytelser til barn og andre etterlatte av medlemmer som dør. *Det samme gjelder for frilanser.*

(2) Foretaket kan tegne forsikring som gir innskuddsfritak under uførhet i samsvar med uføregraden, tilsvarende premiefritak etter lov om foretakspensjon § 6-7. *Tilsvarende gjelder for frilanser. Forsikring som gir innskuddsfritak i alderspensjonsordning etter § 2-3 annet ledd kan likevel ikke gi rett til innskudd som overstiger innskuddsgrensen i § 2-3 annet ledd.*

V

I lov 14. desember 2001 nr. 95 om beskyttelse av supplerende pensjonsrettigheter for arbeidstakere og selvstendig næringsdrivende som flytter innenfor EØS-området gjøres følgende endringer:

§ 2 skal lyde:

§ 2. Lovens virkeområde

Loven gjelder pensjonsordninger som nevnt i nr. 1 til 7 når de skal gi arbeidstakere og selvstendig næringsdrivende rett til alderspensjon og eventuelt uførepensjon og etterlattepensjon i tillegg til eller i stedet for tilsvarende lovbaserte trygdeytelser (supplerende pensjonsordninger):

1. pensjonsordninger opprettet i livsforsikrings-selskap, pensjonskasse, bank eller forvaltnings-selskap for verdipapirfond og som omfattes av lov 24. mars 2000 nr. 16 om foretakspensjon eller lov 24. november 2000 nr. 81 om innskuddspensjon i arbeidsforhold,
2. kommunale pensjonsordninger som omfattes av lov 25. september 1992 nr. 107 om kommuner og fylkeskommuner §§ 24 nr. 4 og 43 annet ledd med tilhørende forskrifter,
3. andre kollektive pensjonsordninger i pensjonskasse eller livsforsikrings-selskap enn de som er nevnt under 1 og 2,
4. *avtalebaserte pensjonsordninger* hvor ytelsene utbetales over foretakets drift,
5. pensjonsfond som omfattes av lov 24. mars 2000 nr. 16 om foretakspensjon § 16-2 23. ledd,
6. *avtaler* om pensjonsordning for selvstendig næringsdrivende,
7. *Sykehjelps- og pensjonsordningen for leger.*

VI

I lov 10. juni 2005 nr. 41 om forsikringsformidling gjøres følgende endringer:

Ny § 5-2 a skal lyde:

§ 5-2 a. *Vederlag for forsikringsformidling*

Et forsikringsmeglingsforetak skal påse at provisjon og annen godtgjørelse som skal betales for forsikringsformidlingen, blir avtalt med oppdragsgiveren før oppdrag blir utført. Avtalen skal bekreftes skriftlig

dersom oppdragsgiveren krever det, eller forsikringsformidlingen omfatter tjenester knyttet til forsikringsforholdet etter at forsikringsavtalen er inngått.

Et forsikringsmeglingsforetak har ikke adgang til å motta provisjon eller annen godtgjørelse for forsikringsformidlingen fra den forsikringsgiver som har overtatt den forsikringsavtalen et formidlingsoppdrag gjelder.

Bestemmelsene i første og annet ledd gjelder ikke forsikringsformidling av gjenforsikring. Videre gjelder første og annet ledd ikke forsikringsformidling av forsikringer fra forsikringsselskaper som ikke er etablert her i riket, forutsatt at forsikringsmeglingsforetaket videreformidler mottatt vederlag til oppdragsgiveren. Bestemmelsene i første og annet ledd gjelder heller ikke forsikringsformidling av forsikring knyttet til

- a) *luftfartøy,*
- b) *skip som er registreringspliktige i norsk ordinært skipsregister, norsk internasjonalt skipsregister eller i utenlandsk skipsregister,*
- c) *boreplattformer og lignende flyttbare innretninger,*
- d) *faste innretninger til bruk i forbindelse med utvinning og utnyttelse av undersjøiske petroleumsforekomster eller utskiping, lagring eller rørtransport av utvunnet olje og gass,*
- e) *innretninger til bruk i forbindelse med olje og gassvirksomhet ved anlegg på land,*
- f) *bygging av skip eller innretninger som nevnt i bokstav b til e,*
- g) *virksomhet, utstyr, tilbehør mv. i tilknytning til innretninger som nevnt i bokstav c til f,*
- h) *ren internasjonal varetransport.*

Kongen kan i forskrift eller i særlige tilfelle gjøre unntak fra bestemmelsene i første og annet ledd.

§ 8-2 første ledd annet punktum skal lyde:

Bestemmelsene i lovens §§ 5-2, 5-2 a, 5-3, 5-4, 5-6 og 5-7 annet ledd gjelder for slik forsikringsmeglervirksomhet.

VII

I lov 10. juni 2005 nr. 44 om forsikringsselskaper, pensjonsforetak og deres virksomhet mv. (forsikringsloven) gjøres følgende endringer:

§ 1-3 første ledd nytt fjerde punktum skal lyde:

Livsforsikringsselskaper kan overta gjenforsikring innenfor tildelte klasser i begrenset omfang.

§ 1-3 annet ledd skal lyde:

Skadeforsikringsselskaper kan bare overta forsikringer som ikke regnes som livsforsikringer

eller kredittforsikringer. Kredittilsynet kan tillate at skadeforsikringsselskaper overtar livsforsikringer i form av rene risikoforsikringer av høyst ett års varighet. *Skadeforsikringsselskaper kan overta gjenforsikring innenfor tildelte klasser i begrenset omfang.*

§ 1-3 tredje ledd første punktum skal lyde:

Kredittforsikringsselskaper kan bare overta kredittforsikringer og gjenforsikring innenfor kredittforsikring.

§ 1-3 nytt femte ledd skal lyde:

Gjenforsikringsselskaper kan bare overta gjenforsikringer.

§ 2-1 fjerde ledd nytt annet punktum skal lyde:

For forsikringsselskaper som driver direkte forsikringsvirksomhet skal tillatelse gis for nærmere angitte forsikringsklasser.

Annet punktum blir nytt tredje punktum.

Ny § 6-9 skal lyde:

§ 6-9. Provisjon og annet vederlag for forsikringsformidling

Et forsikringsselskap har ikke adgang til å yte provisjon eller annet vederlag til forsikringsmeglingsforetak i anledning formidling av forsikringsavtale til selskapet dersom forsikringsmeglingsforetaket ved å motta slik provisjon ville handle i strid med reglene i lov 10. juni 2005 nr. 41 om forsikringsformidling § 5-2 a.

Kongen kan fastsette nærmere regler om gjennomføring og avgrensning av bestemmelsene i første ledd, herunder regler om forsikringsselskapers adgang til å ha særlige pristariffer for administra-

tive tjenester for forsikringer som kommer til et forsikringsselskap fra forsikringsmeglingsforetak.

§ 7-6 første ledd nytt femte punktum skal lyde:

Pensjonistene regnes som medlemmer i pensjonsordningen.

§ 11-13 tredje ledd skal lyde:

Ved beregning, oppgjør og anvendelse av de midler som skal overføres, gjelder bestemmelsene i §§ 11-7, 11-8, 11-9 og 11-10 første, annet, fjerde og femte ledd tilsvarende. *Er overført premiereserve ikke tilstrekkelig til å sikre rettighetene etter en fripolise, skal manglende premiereserve dekkes ved overførte tilleggsavsetninger.*

VIII

I lov 29. juni 2007 nr. 75 om verdipapirhandel (verdipapirhandelloven) gjøres følgende endringer:

§ 9-15 syvende ledd skal lyde:

Kredittilsynet kan i forskrift eller ved enkeltvedtak fritta verdipapirforetak med tillatelse til å yte investeringstjenestene som nevnt i § 2-1 første ledd nr. 4 og 5, og forvaltningsselskap for verdipapirfond med tillatelse til å drive aktiv forvaltning, fra krav til ansvarlig kapital for operasjonell risiko.

IX

Endringen under III trer i kraft straks og med virkning fra og med inntektsåret 2007. Endringene under IV trer i kraft straks. De øvrige endringene gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelser til ulik tid.

Kongen kan gi overgangsregler.